

GRONINGEN

N

**AFDELINGSORGAAN
NEDERLANDSE
GENEALOGISCHE
VERENIGING
AFDELING GRONINGEN
2020 JAARGANG 27**

GroninGEN

wordt uit gegeven door de **NGV** (Nederlandse Genealogische Vereniging) afdeling **Groningen** en verschijnt drie à vier keer per jaar.

Abonnementen

GroninGEN wordt gratis toe gestuurd aan de leden van de NGV-afdeling Groningen.

Overige leden van de NGV kunnen zich abonneren via een bij komend of gezinslidmaatschap van de afd. Groningen à € 11,00 per jaar, aan te vragen bij de landelijke ledenadministratie NGV, Postbus 50, 3980 CB te Bunnik.

Andere belangstellenden kunnen een los abonnement nemen door overmaking van € 10,00 op rekening NL73 INGB 0589 6198 02 t.n.v. van de Nederlandse Genealogische Vereniging, onder vermelding van 'Abonnement GroninGEN'.

Oude nummers

Losse nummers 2014 t/m 2018 indien beschikbaar kosten € 4,00 en volledige jaar gangen € 10,00, inclusief porto.

Losse nummers eerdere jaren indien beschikbaar kosten € 1,00 per stuk en € 2,00 per jaargang, exclusief porto. Te bestellen door overmaking op ge noemde bankrekening, o.v.v. de gewenste nummers of jaar gang(en).

Schrijvers-exemplaren

Schrijvers van artikelen krijgen een auteursexemplaar.

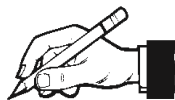
Meerdere exemplaren te verkrijgen tegen een gereduceerd tarief, mits vooraf aangevraagd.

Voor **spelregels, verantwoordelijkheden** en **advertentiemogelijkheden**: informeer bij de redactie.

Website afdeling Groningen: <https://www.ontdekjouwverhaal.nl/onze-afdelingen/groningen>

Voorwoord

Eppo van Koldam
Afdelingsvoorzitter

Meestal gebruik ik mijn bijdrage om u deelgenoot te maken van de ontwikkelingen binnen onze vereniging op landelijk niveau. Maar van dergelijke ontwikkelingen was de afgelopen maanden geen sprake. Op zaterdag 19 september 2020 is er weer een eerste overleg met een aantal afdelingsvoorzitters in Bunnik. Niet met allemaal, want daar is de ruimte te klein voor. De tweede helft van het gezelschap komt daarom een week later. Mijn verslag volgt in de volgende GroninGEN.

Wat doet dus een voorzitter in dergelijke omstandigheden? Ik denk wat velen van u ook gedaan hebben: veel thuis blijven en nu en dan een wandeling of fietstocht door veilige en rustige gebieden. Dat thuis blijven is dan weer prima te combineren met onze hobby. De bronnen op internet zijn langzamerhand onuitputtelijk en bieden steeds meer mogelijkheden de diepte in te gaan bij genealogisch onderzoek. Dus bijvoorbeeld in allegroningers.nl doorklikken op de akten of via openarch.nl de huwelijksbijlagen raadplegen.

Een speciale hobby van mij is de combinatie van plaatselijke historie met genealogie. Die plaatselijke historie heeft bij mij dan vooral betrekking op de (voormalige) gemeente Haren. En dan hoef je dat 'voormalige' niet te betrekken op de recente opheffing van de gemeente. Historisch gezien begon de gemeente Haren bij het Sterrebos aan de Hereweg. Pas in 1884 werd de grens verlegd naar het Helperdiepje en per 1915 naar de Esserweg. Een groot deel van de geschiedenis van Helpman is dus ook Harense geschiedenis. Ik verkeer in de gelukkige omstandigheid, dat ik door mijn werk als gemeentesecretaris bij de gemeente Haren in het verleden veel archiefmateriaal heb kunnen ontsluiten. Dat ben ik al jaren aan het uitwerken. Als u interesse hebt in de uitwerkingen verwijs ik naar de bronbewerkingen (onder de tab publicaties) op de website van de historische vereniging in Haren www.oldgo.nl. Eens per twee weken schrijf ik een column in de reeks 'Harener historie'. Ook die columns vindt u op de website van Old Go.

Binnenkort zal ik in dit blad in een afzonderlijke bijdrage aangeven wat voor een genealoog in een gemeentearchief zoal te vinden is. Het is een erg interessante bron, maar wel een lastige. Bovendien is geen gemeente gelijk. Dus de inhoud van het archief kan van gemeente tot gemeente erg verschillen.

Digitaal toezenden GroninGEN

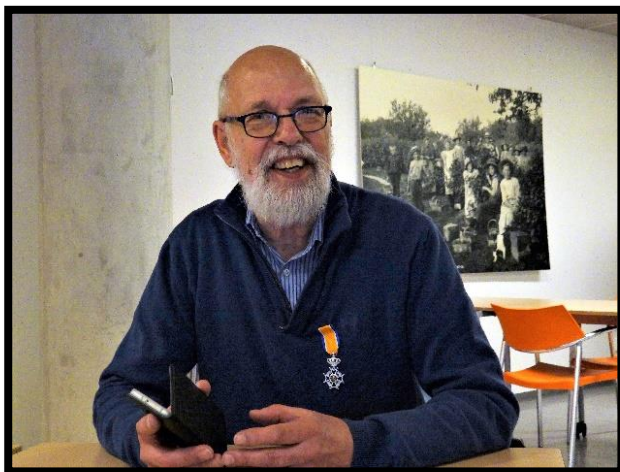
In de vorige nummers van GroninGEN hebben wij de mogelijkheid genoemd om GroninGEN digitaal te ontvangen. Verscheidene mensen hebben zich aangemeld. Hartelijk bedankt. Desondanks willen wij u deze mogelijkheid wederom onder uw aandacht brengen. Zendt u daartoe een email met uw naam, lidnummer en natuurlijk het te ontvangen e-mailadres naar redactie.ngv.groningen@gmail.com (let op ons nieuwe mailadres). Indien uw e-mailadres wijzigt moet u dat ook aan ons doorgeven zodat wij het kunnen aanpassen. Personen die zich hiervoor aanmelden zullen GroninGEN m.i.v. het eerstkomende nummer digitaal ontvangen.

Namens Bestuur en Redactie,
Klaas Bijsterveld

IN MEMORIAM HARRY TIMMER

Henk Boels, Ten Boer

Na een intensieve periode van zes maanden is op 10 juni 2020 ons lid Harry Timmer overleden. Harry is tot 2017 jarenlang secretaris geweest van het afdelingsbestuur van de NGV-afdeling Groningen. Hij is zijn carrière begonnen als onderwijzer. Vanaf 1995 werkte hij bij de Groninger Archieven. Hij was daar zeer actief als 'supervrijwilliger' bij het project Alle Groningers,

waarin een groot aantal genealogische gegevens over de Groninger bevolking wordt verzameld. Hij was belast met de invoer en de controle van alle gegevens en hij verzorgde ook de contacten met de vrijwilligers overal in den lande die steeds weer nieuwe gegevens instuurden en/of hem attent maakten op onvolkomenheden in het bestand. Voor al deze activiteiten ontving Harry in 2017 een koninklijke onderscheiding, het lidmaatschap van de Orde van Oranje-Nassau. Hij heeft zich hierdoor ontpopt tot een goede ambassadeur voor de Groninger genealogie en de Groninger Archieven. Dat hij ruste in vrede.

Agenda

Gronings Erfgoed Live: woensdag elke 2 weken, 7 oktober t/m 28 april

Verschillende cultuurhistorische organisaties in Groningen slaan de handen ineen om u het komende seizoen te voorzien van historische verdieping. Elke twee weken op woensdag van 19.30-20.30 uur is er een korte lezing; inloop vanaf 19.15 uur (in gebouw en digitaal). Houd voor het programma www.groningerarchieven.nl in de gaten.

Er zijn twee mogelijkheden om hierbij te zijn. De lezing wordt live uitgezonden via het Internet. En na reservering kunnen 20 mensen aanwezig zijn in het gebouw van de Groninger Archieven. Kortom, iedereen kan (digitaal) aansluiten en is meer dan welkom. Maximaal 10 NGV-leden kunnen zich voor de fysieke aanwezigheid aanmelden bij Henk Boels via penningmeester-GRN@ngv.nl. Wie het eerst komt die het eerst maalt, tot uiterlijk een week voor een lezing, 1 reservering per persoon en voor maximaal 1 bijeenkomst vooruit. Vanaf een week voor een lezing worden de resterende plekken aangeboden op www.groningerarchieven.nl.

Oktober: Maand van de Groninger Geschiedenis

Alles is anders dit jaar. Zo ook de Dag van de Groninger Geschiedenis.

Voorgaande jaren ontvingen de Groninger Archieven en partners ongeveer 2500 mensen op één dag op één locatie. Dat is dit jaar niet wenselijk. Daarom worden de activiteiten verspreid over de maand oktober, over verschillende locaties en ook digitaal. Zo is er de nodige aandacht aan de Groninger Geschiedenis op gepaste afstand. De diversiteit in de programmering wordt behouden, zoals flitslezingen, wandelingen en een kinderprogramma. Bij veel programmaonderdelen is archiefmateriaal te zien. Waar komt onze kennis over Groningen vandaan? Het ligt allemaal

in de Groninger Archieven, maar ook bij musea en andere (historische) instellingen in stad en provincie. Het landelijke thema van de Maand van de Geschiedenis is Oost/West. Een thema dat uitnodigt de hele wereld over te gaan, of juist dichtbij huis te blijven: Oost west, thuis best?! Aan het programma wordt nog hard gewerkt. Op 1 oktober is een digitaal symposium gepland, zie verderop in de agenda. Houd dagvandegroningergeschiedenis.nl in de gaten voor de rest het programma.

1 oktober 14:00 – 17:00 Vertel ErfGoed

In een online symposium praten musea, archiefinstellingen, theaters en educatieve instellingen met hun publiek over de rol die erfgoed in de samenleving heeft en hoe ze het in de toekomst willen presenteren. De manier waarop we met erfgoed omgaan en waarop we deze aan het publiek laten zien, verandert continu. Deze verandering wordt mede bepaald door trends en ontwikkelingen in de samenleving. Digitale presentatie en interactie met het publiek lijken daarin een steeds belangrijker rol te spelen. De middag sluit af met een paneldiscussie waar het publiek aan mee mag doen. Aanmelden vanaf 17 september via dagvandegroningergeschiedenis.nl.

7 oktober 20:00 – 20:30 Het Resultaat: gesprek over Forum, Nieuwe Markt en Oostwand van de Grote Markt. Locatie: Nieuwe Kerk, Groningen

Reserveren via Stichting Vrienden van de Stad Groningen info@vriendenstadgroningen.nl.

21 oktober 19:30 – 20:30 Archeologische breiwerken door Constance Willems. Erfgoed Live Lezing. Locatie: Groninger Archieven of digitaal.

4 november 19:30 – 20:30 Groninger voetbalfoto's uit de jaren 60 en 70 door Herman Sandman. Erfgoed Live Lezing. Locatie: Groninger Archieven of digitaal.

18 november 19:30 – 20:30 Boer Tammens, NSB-burgemeester van Groningen in oorlogstijd door Christiaan Gevers (Bob Houwen lezing). Erfgoed Live Lezing. Locatie: Groninger Archieven of digitaal.

Genealogisch voorstellen

John Schuurman

Ik onderzoek het voorgeslacht van mijn ouders en schoonouders en de regionale geschiedenis van de Veenkoloniën en het Oldambt waar zij veelal woonden.

Het betreft in Groningen o.a. de families Schuurman, van Timmeren, Dontje, Roodborstje, Doornbosch, Zeven, Hak en Kaatman allen ca. 1840 wonende te Slochteren, Noordbroek en Nieuw-Scheemda. De wederwaardigheden rond voormoeder Reinolda Brederode (Beerta). De families Hees (Haarlem, Groningen, Slochteren, Beerta), Pesee en Zuizewind (Groningen), van der Heide, van der Veen en Gruben (Muntendam), Smallenbroek, Diephuis, Gruisinga, Viening en Mulder (Hoogezand, Sappemeer), Oosterhoff (Leegkerk, Roden).

In Bergen op Zoom bleken de families Piekaar en Frijt interessant.

Veel mannelijke voorouders hebben een Duitse oorsprong (vaak als predikant of huursoldaat via via in Groningen aangekomen), ik noem: Schuurman/Schürmann(Hunteburg), Roodborstje/Rotbrust(Emden), Hees(Bielefeld), Mos en Moorlag(Veldhausen), Delicaat(Dülmen), Buiks/Beuks/Böcks, Meijer, Meelker, Tholen, Bromleeuw/Brumlöwe(allen Osnabrück), Hunike/Honeke/Honecker(Detmold), Groot(Hiltten), Gruben(Wehdem), Meijnen(Detern), Wolphius en Hartman(Bremen), Rhodius en Lo)e)ringa(Norden), Langenga(Dielingen), Huiner/Heuner(Oldenburg), Einspanier(Bersede), Kajan(Bad Ems), Kratzer(Aeschi(Z)), Gruisinga/Grußing(Simonswolde), Brunius(Wybelsum), Börger(Damme), Vonk/Vonck/Funk(Konnepart), Brijnsteen/Braunstein(Keulen), Borein/Beaurein(Kamerijk(F)), Viening/Veening(Brockhausen), Mezeroy(Mezeroy(F)), Neander(Korbach), Holtrop/Holtrupff(Münsterland), Holman(Oldenburgerland), Cazemier/Cazimirz(Borken), Dopschewijt/Dopkewitz(Dopkovie(P)), Salmasius/Saumaise(Semur-en-Auxois(F)), Ekhardt(Schwabenland), Braak(Gölenkamp), Bots/Boets/Böts(Schüttorf), Rasser(Wittenberg), Darwinkel/Dertwinkel(Greven).

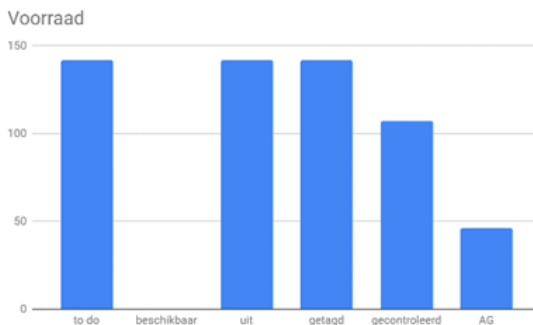
Uiteraard kom ik graag in contact met leden die in dezelfde richtingen zoeken.

E-mail: johnschuurman@yahoo.com

Lidmaten-project

Teijo Doornkamp, Groningen, teijodkp@ziggo.nl

Even ter recapitulatie: De Groninger Archieven en de NGV brengen de lidmaatregisters van de Groninger kerspelen onder in AlleGroningers: vrijwilligers behandelen de transcripties uit 2004-2006, de NGV coördineert en controleert, de Archieven laden de bestanden in AlleGroningers. We maken daarmee zoeken makkelijker en foutcorrectie mogelijk.

De vrijwilligers zijn al een paar maanden klaar. Wat nog rest is de bestanden controleren, pagineren/foliëren en laden in AlleGroningers.

De controle doe ik zelf. Ik loop de bestanden van de vrijwilligers nog eens na en doe een paar gezondheids-checks. En dat is nodig: hoe goed de vrijwilligers ook hun best hebben gedaan, een foutje is zo gemaakt. Een voornaam 'van' is vrijwel zeker een foutje, nietwaar?

Pagineren / foliëren doe ik ook zelf. Het is eerlijk gezegd een behoorlijke rotklus. De foto's op vpd.nl of op AlleGroningers.nl zijn soms incompleet, soms niet chronologisch, soms ook niet voorzien van paginanummers. Soms is het gewoon een zoekplaatje. Ik moet nog 35 van de 142 kerspelen.

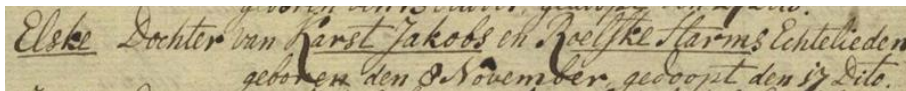
Ook de Archieven hebben een kluit aan het laden in AlleGroningers. Veel van de lidmaatregistraties zijn afkomstig van archieven van de hervormde kerken en niet per sé van de retroacta (inventaris 124). Er moeten dus veel foto's worden geschoten. En af en toe kwam ik er met het pagineren / foliëren niet uit en moet de foliëring worden gedaan met het originele boek ernaast. De Archieven hebben gereageerd door er nu 2 medewerkers aan te laten werken. Dat heeft geleid tot een inhaalslag de laatste maanden: inmiddels zijn er 46 kerspelen (ongeveer een derde) op AlleGroningers beschikbaar gemaakt, met ruim 38.500 records met gegevens over Groninger lidmaten.

En als alles geladen is? Er rest nog de behandeling van stukken tekst die niet over lidmaten gingen maar wel interessant zijn, we gaan de website van Menne Glas ook integraal als pdf publiceren, en ook de lidmaten van de Stad worden (geautomatiseerd) in AlleGroningers opgenomen. En de contouren van een volgend gezamenlijk project zijn geschetst: de civiele oud-rechterlijke archieven, d.w.z. alles wat daarin zit dat geen huwelijkscontract is: testamenten, afkopen verkopen, verhuren, leningen. Wordt vervolgd.

Waarom ik Van der Kaap heet

Albert van der Kaap, Enschede, kaap@kpnmail.nl

Elske van der Kaap werd, als tweede kind van Karst Jacobs en Roelfke Harms (in de overlijdensakte van Elske wordt als achternaam van Roelfke Mulder vermeld), geboren op 8 november 1799 in Tolbert. Negen dagen later, op 17 november 1799, werd zij in die plaats gedoopt. Ze heeft een oudere broer (Harm) en drie jongere broers en vijf jongere zussen.

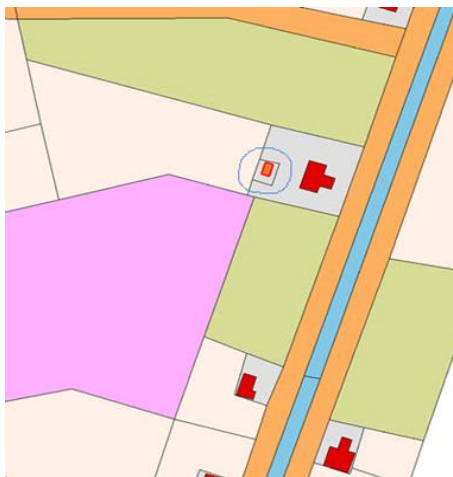

Elske was mijn oudgrootmoeder. Dat ik haar achternaam draag is bijzonder, want zeker in die tijd was het vanzelfsprekend dat kinderen de achternaam van de vader kregen. Al haar kinderen heetten dan ook Van der Lei, allen op één na. Haar oudste zoon, Gerrit Hendriks, kreeg de achternaam Van der Kaap.

Toen Elske, op 23 maart 1828, 's middags om vijf uur, met de zes jaar jongere Louwe Luitzens van der Lei (1805 Noorderdrachten - 17 januari 1848 Marum) trouwde, had zij al een zoon. In dergelijk gevallen werd het kind (of de kinderen) dan meestal bij het huwelijk geëcht, maar niet Gerrit Hendriks. Hij was dan ook niet de zoon van Louwe. Toen Elske met hem trouwde was Gerrit al zes jaar en daarom droeg hij als enige van haar kinderen haar meisjesnaam. In de volgende paragraaf wordt verteld wie dan wel zijn vader was. Haar andere kinderen dragen de naam Van der Lei. De naam die de ouders van haar man, Luitzen Harmens van der Lei en Tolke Louwes Pinkster, in 1811 hadden aangenomen. De naam van der Lei wordt later (ook in officiële documenten) ook vaak als Van der Lei geschreven.

Voor haar huwelijk met Louwe woonde Elske, met haar zoon Gerrit, in een klein huisje achter op het erf van haar oudste broer Harm, naast het huis van haar vader (Oostindie 112 in Zevenhuizen). Ook na haar huwelijk blijft zij daar aanvankelijk wonen.

De eerste drie kinderen uit hun huwelijk, Tolke, Luitzen en Roelfke, worden daar geboren. Hun vierde kind, Karst, wordt in 1837 echter geboren in Niebert (Marum). Daar worden ook Martje, Sake en Jacobje geboren. De jongste kinderen worden niet oud. Sake, geboren op 10 januari 1840, sterft op 21 september 1866, 26 jaar oud. Hij was soldaat van beroep en liet 2 gulden 26 na.

Zijn zusje Jacobje, geboren op 19 maart 1842, sterft op 18 januari 1861 in Groningen in het Provinciaal Stads en Academisch Ziekenhuis.

Als Elske, op 16 april 1859 's ochtends om half elf overlijdt, woont zij in Nuis. Zij is dan al 11 jaar weduwe.

Gerrit Hendriks van der Kaap

Gerrit Hendriks van der Kaap, de oudste zoon van Elske, werd geboren op 18 december 1821 's ochtends om vier uur op nummer 115 in Zevenhuizen. Het was een grote teleurstelling toen ik moest constateren dat de vader van Gerrit Hendriks onbekend was: N.N., *Nomen Nescio*. Lange tijd legde ik me erbij neer dat mijn afstamming, althans in mannelijke lijn, hier doodliep. Toch bleef de naam Gerrit Hendriks me intrigeren. Waarom gaf Elske haar kind de naam Gerrit Hendriks? Hendriks geeft immers aan dat je kind de zoon is van Hendrik. Blijkbaar had Elske er geen moeite mee te laten weten wie de vader was. Was het misschien de bedoeling dat zij met Hendrik zou trouwen en dat die het kind bij dat huwelijk alsnog zou wettigen? We zullen het nooit weten, want van een huwelijk met Hendrik is het nooit gekomen. Zoals gezegd trouwde Elske bijna zeven jaar later met Louwe Luitzens van der Lei.

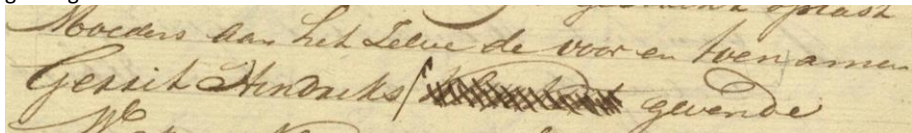
De naam van de vader

De vraag wie deze Hendrik, de vermoedelijke vader van Gerrit was, liet mij dus niet los, maar ik vond geen aanknopingspunten, totdat....

Doorbraak 1

Zoeken naar iemand met de voornaam Hendrik is, zelfs in een kleine gemeenschap als Zevenhuizen en omgeving, nagenoeg ondoenlijk. Daarvoor is Hendrik een veel te veel voorkomende naam. En eigenlijk had ik de hoop al opgegeven, toen ik via de website www.genver.nl (tegenwoordig www.wiewaswie.nl) de geboorteakte van Gerrit Hendriks opzocht. Deze akte zette mij op het goede spoor.

De geboorteakte van Gerrit Hendriks leverde namelijk een onverwachte, maar zeer aangename verrassing op. Bij de naam van het kind stond niet alleen Gerrit Hendriks, maar nog een andere naam. Er was slechts één probleem, deze naam was doorgestreept en tamelijk grondig.

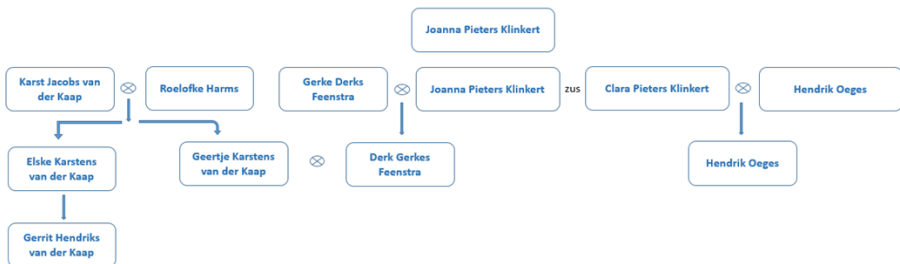
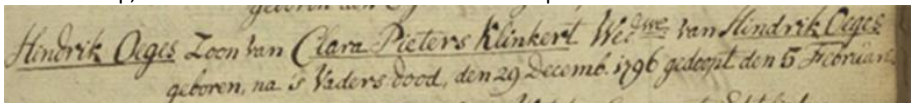
Enkele letters waren nog te herleiden, maar naar de rest kon ik slechts gissen. De toevoeging bevestigde echter wel mijn vermoeden dat de naam van de vader niet alleen bekend was, maar dat die ook niet geheimgehouden werd. Ik twijfelde er namelijk niet aan dat de doorgestreepte naam die van de vader was: Hendrik Kl... . Maar waarom werd diens naam eerst opgeschreven, en vervolgens weer doorgehaald? Naar het antwoord kunnen we slechts raden. Misschien is het als volgt gegaan. Terwijl Elske in het kraambed ligt gaat haar vader, Karst Jacobs, op 21 december 1821, in gezelschap van twee getuigen, zijn achterneef en overbuurman Harm Karsten Holman (48) en Hendrik Jans Middel (25), zijn kleinzoon aangeven. Schout Leuring vraagt: wat is de naam van het kind: Gerrit Hendriks. Wie is de vader: Kl... en de

schout schrijft keurig op wat hem verteld wordt. Maar misschien hoeft de schout het zelfs niet te vragen en is de naam van de vader algemeen bekend. Dan moeten grootvader en getuigen de geboorteakte tekenen. Ho, ho, het kind heet niet Kl..., maar Van der Kaap. En de schout streepte de achternaam van de vader door.

Ik probeerde de naam te ontcijferen, was het misschien Kluitert of Kluiters? Maar helaas, zoeken op deze namen op internet leverde niets op. Zou het spoor dat ik eindelijk had gevonden, dan toch een dood spoor blijven?

Doorbraak 2

Er kwam een nieuwe doorbraak toen ik, op de Genver website, in de index op het jaar 1844, zocht naar de overlijdensakte van de moeder van Elske, Roelofke Harms. Tussen de vele aktenamen viel mijn oog ineens op de naam Klinkert. Dat is de naam, flitste het door me heen, niet Kluitert, maar Klinkert. Zou dat waar kunnen zijn? Ik ging, weer op internet, op zoek naar een Hendrik Klinkert en vond inderdaad iemand die in aanmerking kwam. Deze Hendrik Oeges Klinkert werd geboren op 29-december 1796, waarschijnlijk in Tolbert (gedoopt op 5 februari 1797). Dat betekende dat hij een paar jaar ouder was dan Elske, die in 1799 werd geboren. Hij zou dus als vader in aanmerking komen. Vervolgens bleek dat hij in 1822 was getrouwd met Anna Jans Tuinman, ruim een jaar dus na de geboorte van Gerrit Hendriks. Het zou dus kunnen dat hij daarvoor een relatie had met Elske, maar dat deze relatie tijdens haar zwangerschap is verbroken. De bewijzen stapelden zich op toen bleek dat het heel waarschijnlijk is dat de ouders van Hendrik en de ouders van Elske elkaar goed hebben gekend. De moeder van Hendrik, Clara Pieters Klinkert, was namelijk de zus van Joanna Pieters Klinkert, die getrouwd was met Gerke Derks Feenstra. Hun zoon, Derk Gerkes, was getrouwd met Geertje Karstens van der Kaap, een dochter van Karst Jacobs van der Kaap.

En verder?

Helaas loopt ook het spoor Van Hendrik Oeges terug in de tijd al snel dood. Zijn vader, ook een Hendrik Oeges, is op dit moment niet traceerbaar. De achternaam Klinkert kreeg Hendrik van zijn moeder. Het is dan ook niet eenvoudig zijn voorouders te vinden. Mogelijk werd hij in of omstreeks 1770 geboren, maar niet duidelijk is of dat in Augustinusga of in Tolbert/Leek was.

Hindrik Oeges Klinkert

Hendrik Oeges Klinkert werd geboren op 29 december 1796 (gedoopt op 5 februari 1797) en stierf op 9 juni 1846 in Leek (Tolbert). Hij was de zoon van Hindrik Oeges (geboren in 1770 in Augustinusga of Leek en overleden kort voor 19 december 1796) en Clara Pieters Klinkert, gedoopt op 9 februari 1766 in Tolbert, overleden op 4 januari 1848 in Tolbert.

Clara was de dochter van Pieter Hendriks Klinkert (gedoopt op 5 februari 1728 in Groningen) en Trijntien Drewes (gedoopt op 28 maart 1728 in Groningen en overleden in maart 1806 in Tolbert), dochter van Dreews Reerts en Fenneghjen Beerents. Pieter en Trijntien trouwden op 6 maart 1749 in Groningen.

Pieter Hendriks Klinkert was de zoon van Hendrik Klinkert, gedoopt in Tolbert rond 1695 en Maria Harkes van Dalen (getrouwd op 13 oktober 1725 in Groningen). Maria werd gedoopt op 23 mei 1700 en zij stierf op 4 mei 1778 in Groningen. Zij was een dochter van Harke Jans, geboren rond 1650 in Niekerk en Johanna Arnolds Kempes, geboren in 1654 in Hasselt. Harke en Johanna trouwden op 8 mei 1689 in Groningen.

Hendrik Oeges trouwde op 21 december 1822 met Anna Jans Tuinman, geboren te Zuidhorn op 31 januari 1801, gedoopt aldaar op 28 februari 1801, overleden te Zuidhorn op 1 juni 1885 (84 jaar oud), dochter van Jan Harms Sijbolts Tuinman en Riemke Feikes.

Hendrik en Anna kregen zeven kinderen, Klara, Riemke, Eltje, Trijntje, Jantje, Jan en Martha. De enige zoon, Jan, werd slechts drie jaar oud, waardoor er geen nakomelingen van Hendrik de naam Klinkert dragen.

Nicodemus van der Linde

Petronella J.C. Elema, Groningen

Ik heb een beetje een zwak voor de naam Nicodemus... Mijn vader heette Nico, en als mijn moeder een jolige bui had zong ze wel eens "O Nicodemus, O Nicodemus". Verder dan die ene regel kwam ze nooit, maar ik neem aan dat het een bestaand lied is geweest. Vermoedelijk wel bijbels, maar dat hoeft niet – zo blijkt bij enig googelen.

Het was wel een bij uitstek christelijke voornaam en je ziet hem zelden. Ik vond het dus wel aardig om deze familie Van der Linde(n) hier uit te werken. Uiteindelijk bleek dat "mijn" Nicodemus kinderloos overleed en dat zijn erfenis naar de kinderen van zijn zuster ging, dus die heb ik (in enigszins beperkte vorm) toen ook uitgewerkt, maar niet verder dan de dopen uit de huwelijken van IIIa en IIIb. Daar moeten belanghebbenden gemakkelijk kunnen aanhaken. Waar de stamouders vandaan kwamen? Ik heb géén idee. Ze zullen al gehuwd zijn geweest toen ze naar Groningen kwamen en Louwijs werd geen burger, dus daaraan valt het ook niet af te lezen.

I. **Ludovicus [Louwijs, etc.] van der Linde[n]**, overl. voor 1727, tr. (in of voor 1695) **Ida Wouters**, overl. na 1727.

De dochter Magdalena werd bij haar ondertrouw in 1726 vertegenwoordigd door haar broeder Nicodemus, maar moest toen bovendien het consent van haar moeder tonen. Daaruit

valt op te maken dat Louwijs van der Linde toen al was overleden, maar Ida Wouters nog leefde.

Uit dit huwelijk:

1. **Nicodemus van der Linden**, ged. Groningen N.K. 21 mei 1695 (Molenstraat), volgt IIa.
2. **Magdalena van der Linden**, ged. Groningen N.K. 25 febr. 1697 (Moeskersgang), volgt IIb.
3. **Willemtje van der Linde**, ged. Groningen Gr.K. 30 juli 1699 (voor de Herepoort).
4. **Judickje [Judith] van der Linde**, ged. Groningen Gr.K. 20 okt. 1700 (Popkenstraat), otr. Bourtange jan. 1735, otr./tr. Groningen (voor haar Willem Juriens swager) 11 dec. 1734/11 jan. 1735 **Ignatius Heijtsman** [Hoitsema, Heijtsman, Heijtszema], van (Baden) Rastatt [Rastatt], soldaat in de compagnie van de capitain Van Hulten; hij hertr. Lieroord, otr./tr. 25 aug./8 sept. 1743 Aaltjen Wijtsen, van Weenermoor.

Uit het tweede huwelijk van Ignatius Heijtsema werd nog geboren:

- Tole Henricks Heitsema, ged. Lieroord 3 juni 1744.
- Nicodemus Hoitsema, ged. Groningen A.K. 25 febr. 1750 (bij de Oosterbrug).

Uit dit huwelijk:

- a. **Jacobus Heijtsman**, ged. Groningen (statie Carolieweg, getuige Thaleken Christiaens) 1 sept. 1735.
- b. **Jacobus [Heijts....]** ged. Groningen (statie Carolieweg) 22 sept. 1737.
5. **Andries van der Linde**, ged. Groningen Gr.K. 22 sept. 1702 (Prinsenstraat).
6. **Johannes van der Linden**, ged. Groningen Gr.K. 28 nov. 1704 (in Moeskersgang; hier werd de vader Hindricus van der Linden genoemd).

IIa. **Nicodemus van der Linden**, ged. Groningen N.K. 21 mei 1695, soldaat in de compagnie van de lieut.colonel Klok (1718), koopman (1773), lidmaat op belijdenis Groningen dec. 1725 (als Nicodemus van der Linden, bij Marrien Pijp), overl. Groningen 30 dec. 1772, begr. Groningen (lijklaken en gilderol) 2 jan. 1773,¹ tr. 1., otr./tr. Groningen 12 nov./14 dec. 1718 **Pieternele Joosten**, van Duinkerken, lidmaat op belijdenis Groningen maart 1731 (Petronella van der Linden, bij Marrienpijpe), begr. Groningen 26 jan. 1747,² tr. 2., otr./tr. Groningen 29 april/19 mei 1747 (voor haar Arent Jans als swager) **Willemtjen Tebbes**, ged. Groningen Ac.Kerk 29 sept. 1711, begr. Groningen 17 nov. 1772,³ dr. van Tebbe Mellens en Marrichjen Jeltjes.

Nicodemus van der Linde werd in de winter 1736-37 burger van de stad en won op 20 febr. 1737 de volle gilde, wonende aan de Reijdmakers Rijke.⁴ Bij het overlijden van "Nijkodemus van der Linde" werd dan ook het lijklaken van de kremergilde gebruikt. Hij woonde steeds aan de Reijdtmakers Riege (1737, 1764, 1773). Het gilde gaf dezelfde datum op voor zijn begrafenis; dat versterkt elkaar dus.

Het begraven van Nicodemus van der Linde is dus uit twee bronnen afkomstig, dat van zijn echtgenotes stond alleen in het gildeboek van de kooplieden en kramers vermeld. Op 26 januari 1747 werd daar het begraven aangetekend van Nicodemus van der Linde, maar dat kan onmogelijk juist zijn; hij trouwde – voor de tweede keer – drie maanden later! Ik neem dus aan dat toen in feite zijn eerste vrouw werd bedoeld. De begraafing van zijn tweede vrouw werd wel duidelijk verantwoord. Die van hemzelf volgde anderhalve maand daarna, hij was toen in de tweede helft van de zeventig.

Nicodemus van der Linden werd lidmaat op belijdenis te Groningen in dec. 1725 ("bij Marrien Pijp") en "Petronella van der Linde" Groningen maart 1731 (ook toen nog op het adres "bij

Marrijenpijpe”). Daar zullen ze begin 1725 een huis hebben gekocht, en wel op 12 febr. 1725 (de registratie daarvan vond ik nog niet).

Nicodemus van der Linde en Petronella Joosten e.l. leenden namelijk van Grietijn Hindriks wed. Albert Bebink f 300 à 5%. Kistenpand: de originele koopbrief van hun woning d.d. 12 febr. 1725.⁵ Deze lening werd ondertekend door Nicodemus van der Linde met zijn naam; Petronelle Joosten zette een kruisje. Een andere lening dateert van de jaren na 1730: Nicodemus van der Linde en Peternella Joosten e.l. bekenden eind 1733 schuldig te zijn aan de koopman Wolter Greving en Armgert Itskes f 300 à 4% heerkomende wegens een restant van een obligatie d.d. 8 dec. 1731.⁶

In 1736 kochten Nicodemus van der Linde en Peternelle Joosten drie kamers agter malkander an Reytmakers ryge met een vrije gank terzijden en een plaatsjen daarachter, doende jaarlijks tot pacht aan de stad f 4.17.2. Zwetten ten N. het Westindische hoff, ten O. Anderies Geerts wed., ten Z. het Zuiderdiep en ten W. de verkopers, nl. de brouwer Roelef Iken en Grietjen Hindriks e.l. tot Noordbroek woonachtig.⁷ De prijs bedroeg f 450, welk bedrag geheel zou blijven uitstaan tegen f 20 jaarlijkse rente. Deze koopacte werd pas na meer dan 35 jaar geregistreerd! De koper was toen allang hertrouwd.

Nicodemus van der Linde (in de index staat zijn naam als Nicolaas) en zijn tweede vrouw Willemtje Tebbens e.l. bekenden in 1755 schuldig te zijn aan coopman Pieter Volmer en Antie Grevingh e.l. f 180 heerkomstig wegens geleverde winkelwaren tot hun genoegen ontvangen.⁸ Deze akte is ondertekend door Nicodemus van der Linde en Willemtje Tebbens, dus deze tweede vrouw kon wel degelijk schrijven.

En tenslotte: uit twee huwelijken telde ik 7 kinderen, met amper naams-overlap. Toch kon ik niet één van hen later nog terugvinden. Dat blijkt te kloppen, want één dag na zijn overlijden kregen B & R een rekest binnen van Willem Willems en consorten “dat op gisteren is overleden Nicodemus van der Linde, waaraan remonstranten de naaste in den bloede zijn, dog overmits onkundig zijn van de vires van diens nalatenschap, zo verzogten dat aan hun moge werden geaccordeert de funeralia te bezorgen, en die boedel sub beneficio inventarii aantasten.”⁹ Kortom, hij liet klaarblijkelijk geen kinderen na en de erfgenaam was Willem Willems (met nog anderen): zijn oomzegger dus, en diens familie.

Uit het eerste huwelijk:

1. **Lowijse van der Linde**, ged. Groningen M.K. 25 aug. 1719.
2. **Hester van der Linde**, ged. Groningen M.K. 11 febr. 1721.
3. **Barbara van der Linde**, ged. Groningen A.K. 13 juni 1722.

Uit het tweede huwelijk:

4. **Jelte van der Linde**, ged. Groningen A.K. 21 juli 1748 (tweeling).
5. **Lowijs van der Linde**, ged. Groningen A.K. 21 juli 1748 (tweeling).
6. **Johannes van der Linde**, ged. Groningen A.K. 14 okt. 1750.
7. **Ijda van der Linde**, ged. Groningen A.K. 15 okt. 1752.

IIb. **Magdalena van der Linden**, ged. Groningen N.K. 25 febr. 1697 (Moeskersgang), overl. Groningen (als weduwe) 28 april 1764, otr./tr. Groningen (voor haar Nicodemus van der Linde als broeder) 14 sept./1 okt. 1726 **Willem Jurriens**, van Groningen, overl. voor 1764. Toen Magdalena in 1764 overleed, woonde zij op de Driemolendrifty. Er was toen één onmondige dochter, met als oom “mons. V. der Linde, woont op Reijmakers Rijge”. Maar er zullen toen ook nog één of meer meerderjarige kinderen zijn geweest.

Uit dit huwelijk, alle drie in de Haddingestraat:

1. **Jurjen Willems**, ged. Groningen A.K. 21 juli 1734, niet verder aangetroffen.
2. **Willem Willems**, ged. Groningen A.K. 18 nov. 1736, volgt IIIa.
3. **Magdalena Willems**, ged. Groningen A.K. 7 okt. 1742, volgt IIIb.

IIIa. **Willem Willems**, ged. Groningen A.K. 18 nov. 1736 (Haddingestraat), tr. 1, otr./tr. Groningen (voor haar Pieter Renssen neef) 29 april/15 mei 1759 **Annijge Scharels** [Charles, Sjarels, Scharlo, Saarels, Schaarels], ged. Coevorden 20 mei 1731, overl. Groningen (Anniegje Saarels huisvrouw van Willem Willems woonende bij Schoolhollum booge aen het Zuijderdiep, lijkklaken A.K. Glaasemakersgilde) 10 juli 1771, dr. van de soldaat Scharel Pieters, tr. 2., otr./tr. Groningen (voor haar Nicodemus van der Linden als oom) 2 mei/20 mei 1772 **Hinderina Heidsman** [Hoitsema, Heitsman, Haitsman etc.], van Emden, overl. Groningen (lijkklaken A.K., Hindrijna Haitsman in Slemender straat vrouw van Willem Willems) 23 maart 1782. Willem Willems, van Groningen, kan nog korte tijd hertrouwd zijn geweest, otr./tr. Groningen N.K. 24 mei/12 juni 1783 met Antje Gerrits [Poos], van Winsum, overl. (lijkklaken N.K. 28 nov. 1783, vrouw van Willem Willems bij Jatstraat achter de Muir. Daar zijn verder geen aanwijzingen voor, maar de timing klopt prachtig.

In april 1772, toen hij voor de tweede keer wilde trouwen, moest hij zijn kinderen afkopen. Daartoe liet hij opmaken een Staadt en inventaris als Willem Willems met zijn overledene huisvr. Annijge Charles in gemeenschap hebben bezeten en tegenwoordigh wordende bevonden...¹⁰ Er was uitsluitend huisraad, tot een totaal van f 80. Aan Allert Jans was hij een half jaar camerhuire schuldig ad f 16 (die huurprijs zal een zeer bekrompen éénkamerwoning betekend hebben) en aan dokter Van Geuns f 4.4.0. Er was zo'n f 34 batig saldo, voor de kinderen dus de helft. Aansluitend werd met hem een afkoop gemaakt door de opzienders Pieter Charles en Nicodemus van der Linden; er waren toen drie kinderen, namelijk Charles in't 12e, Willem in't 10e en Magdalena in't 7e jaer oud. Ze zouden tot 18 jaar ouderdom worden grootgebracht en dan tezamen f 16.19.4 ontvangen.¹¹ Onder deze afkoop staan drie fraaie handtekeningen van de drie betrokkenen.

De tweede vrouw, Hinderina Heidsman, zal ongetwijfeld geparenteerd zijn geweest aan Ignatius Heitsman, die met Judith van der Linden gehuwd was (I.4); zij spreidden eenzelfde variatie in de familienaam ten toon.

Uit het eerste huwelijk:

1. **Magdalena Willems**, ged. Groningen A.K. 5 maart 1760 (Kleine Peperstraat), jong overl.
2. **Carel Willems**, ged. Groningen A.K. 28 jan. 1761 (Pelsterstraat).
3. **Willem Willems**, ged. Groningen M.K. 10 juni 1763 (Peperstraat).
4. **Magdalena Willems**, ged. Groningen 9 april 1766 (Pelsterstraat).
5. **Pieter Willems**, ged. Groningen A.K. 22 jan. 1769 (Zuiderdiep), jong overl.

Uit het tweede huwelijk:

6. **Willemtjen Willems**, ged. Groningen A.K. 24 maart 1773 (Reitemakersrijge).
7. **Jacobus Willems**, ged. Groningen A.K. 25 sept. 1774 (Nieuwstad).
8. **Henderina Willems**, ged. Groningen A.K. 1 sept. 1780 (Sledemennerstraat).

IIIb. **Magdalena Willems**, ged. Groningen A.K. 7 okt. 1742, overl. Groningen (Maagdaleena Jurrins, 64 jr., op Schoonholm, 4 kinderen) 30 sept. 1807, tr., otr./tr. Groningen (voor haar Willem Willems broeder) 4 mei/22 mei 1771 **Pieter van Letten**, ged. Groningen Gr.K. 16 maart

1738 (Steentilstraat), overl. Groningen (in't Armhuis, oud 70 jr., 4 kinderen) 6 april 1808, zn. van Hindrik van Letten en Johanna Riemers.

Uit dit huwelijk:

1. **Hindrik van Letten**, ged. Groningen M.K. 10 april 1772 (Zuiderdiep).
2. **Willem van Letten**, ged. Groningen A.K. 2 febr. 1774 (Sledemennerstraat).
3. **Johanna van Letten**, ged. Groningen A.K. 16 juni 1776 (Sledemennerstraat).
4. **Magdalena van Letten**, ged. Groningen A.K. 16 aug. 1778.
5. **Hendrik van Letten**, ged. Groningen A.K. 1 nov. 1780 (Sledemennerstraat).
6. **Willemina van Letten**, ged. Groningen 10 dec. 1783 (Sledemennerstraat).
7. **Swaantje van Letten**, ged. Groningen A.K. 17 juni 1787 (Sledemennerstraat).

Noten:

- 1- GrA, Gildearchieven [1325], inv.nr. 31, koopman- en kremergilde, fol. 72, 2 jan. 1773.
- 2- GrA, Gildearchieven [1325], inv.nr. 31, koopman- en kremergilde, fol. 15vo, 26 jan. 1747; er staat – abusievelijk – dat Nicodemus zelf is overleden.
- 3- GrA, Gildearchieven [1325], inv.nr. 31, koopman- en kremergilde, fol. 72, 17 nov. 1772.
- 4- GrA, Gildearchieven [1325], inv.nr. 30, koopman- en kremergilde, blz. 405, 20 febr. 1737.
- 5- GrA, Volle Gerecht van de stad Groningen [1534], inv.nr. 4037, RA III x 103, fol. 24vo, 28 april 1725, gereg. 2 mei 1725.
- 6- GrA, Volle Gerecht van de stad Groningen [1534], inv.nr. 4045, RA III x 111, fol. 113, 24 dec. 1733, gereg. 19 jan. 1734.
- 7- GrA, Volle Gerecht van de stad Groningen [1534], inv.nr. 4100, RA III x 166, fol. 57vo, 27 sept. 1736, gereg. 22 febr. 1773.
- 8- GrA, Volle Gerecht van de stad Groningen [1534], inv.nr. 4076, RA III x 142, fol. 169, 19 nov. 1755, gereg. 24 nov. 1755.
- 9- GrA, Stadsbestuur van Groningen [1605], inv.nr. 624, Rekestboek dl. 59, 31 dec. 1772.
- 10- GrA, Weeskamerarchief [1462], boedelinventaris 1772/21, 27 april 1772.
- 11- GrA, Weeskamerarchief [1462], inv.nr. 98, blz. 185, 27 april 1772.

Wonderlijk

Petronella J.C. Elema, Groningen

De naam “Wonderlijk” zal bij het voorkomen in Groningen vermoedelijk steeds uit Duitsland afkomstig zijn. Ik werkte hier een kleine genealogie uit. Behalve deze Johan Simon was nog één mooie vroege naamgenoot in de stad: Jurijen Wunderlich, soldaat onder hopman Alhardt Coenders, die Groningen 27 mei 1600 ondertrouwde met Alberdt Hilbrants (voor wie Arrijen Jansen huisvrouw van Peter Tunnedrager verscheen).

En één laatbloeiër: Johannes Wonderlijk. Hij had een relatie met Jantje Vos; uit haar werd geboren een dochter Helena, ged. (in onecht, Kijk in't Jatstraat) Groningen N.K. 16 juni 1791. Helaas vond ik over hen verder niets.

[Johan] Simon Wonderlick, van Sassenhausen in het graafschap Witgenstein, smid, otr./tr. Groningen 6 aug./7 sept. 1763 Wibbina Oltmans [Olpmans], van Ooster-Scheepse in het graafschap Oldenburg; zij tr. eerder, otr. Groningen (voor haar Heine Brumont als oom) 19 juni, tr. Groningen (Luthers) 11 juli 1745 Joachim Hindrik Oberhomburg [daarna steeds: Homburg], van Quakenbrug.

Sassenhausen, nu onderdeel van Bad Berleburg, ligt in Kreis Siegen-Wittgenstein (Noordrijn-Westfalen).

Bij het huwelijk in 1763 werd een contract opgemaakt.¹ Aan bruidegomszijde verschenen Haije Harms van der Wilgen en Christiaan Raven als verzochte getuigen; aan bruidszijde Jan Frijderik Toben, Jan Rudolph Berlijn en Claas Dinkgreve als voorstanderen over bruids voorkinderen. De eerste man van Wibbina betaalde als Jochum Hendrix Oberhumberg in 1745 admissiegeld voor het smedengilde. Van haar tweede man heb ik dat niet kunnen aantonen, maar het is wel duidelijk dat Wibbina een opvolger in hetzelfde stiel had gezocht; hij was enkele weken na zijn huwelijk als Simon Wonderlick kleinburger geworden, en wel op 31 oktober 1763 tegen betaling van f 5 en werd als Sijmon Wonderlijk was reeds drie jaar daarna gekozen tot jongste heuveling der smeedengilde.² In 1775 was hij oudste heuveling, samen met de olderman Jan Mesman en de jongste heuveling David Brinkman;³ en in 1781 opnieuw, samen met olderman Christiaan Ravens en jongste heuveling Gabriel Scheffer.⁴

Wel aardig is een vermelding van Simon Wonderlijk begin 1774.⁵ Hij kreeg van B & R een bedrag ad f 31.10.0 uitbetaald om "kost en schadeloos te worden gesteld wegens de moeijte en huisvestinge aan Wijpke Jans geboortig van Oldenburg verleent, die bij de Oosterpoort van de wal door het vervolgen van twee soldaaten soude genootsaakt sijn aff te springen." Twee soldaten hadden getracht deze vrouw aan te randen, en om daaraan te ontkomen was zij van de wal bij de Oosterpoort gesprongen; nadien was zij bij Simon binnengebracht voor onderdak en medische verzorging.

Uit het eerste huwelijk van Wibbina werden geboren en Luthers gedoopt (zij werd steeds genoemd Wippina of Wuppina Olpmans):

- a. Johann Henrick Homburg, geb./ged. Groningen 16 febr./16 febr. 1746.
- b. Olpmann Homburg, geb./ged. 11 febr./16 febr. 1749.
Hij heette inderdaad Olpman, niet Oltman: in 1780 presteerden Willem Smeding olderman, Coene Wolthekker en Olpmannus Homborgh heuvelingen der smeedengilde den eed daartoe staande in curia.⁶
- c. Christian Homburg, geb./ged. Groningen 29 aug./5 sept. 1751.
- d. Anna Catharina Homburg, geb./ged. Groningen 17 aug./18 aug. 1754, overl. Groningen (oud 78 jr.) 19 febr. 1833, tr. Johannes Daniel Weber.
- e. Heyne Hamburg, geb./ged. Groningen 17 juni/21 juni 1757.

Uit het huwelijk tussen Simon Wonderlich en Wibbina Oltmans:

1. Wibbina Geertruida Wonderlich, geb. Groningen (aan de Vismarkt), ged. (geref.) 16 april 1766.

Noten:

- 1- GrA, Volle Gerecht van de stad Groningen [1534], inv.nr. 3640, RA III ij, 6 sept. 1763.
- 2- GrA, Stadsbestuur van Groningen [1605], inv.nr. 44, Resolutieboek, blz. 370, 14 aug. 1766.
- 3- GrA, Stadsbestuur van Groningen [1605], inv.nr. 49, Resolutieboek, blz. 52, 3 aug. 1775.
- 4- GrA, Stadsbestuur van Groningen [1605], inv.nr. 52, Resolutieboek, blz. 202, 29 juni 1781.
- 5- GrA, Stadsbestuur van Groningen [1605], inv.nr. 48, Resolutieboek, blz. 140, 29 jan. 1774.
- 6- GrA, Stadsbestuur van Groningen [1605], inv.nr. 51, Resolutieboek, blz. 289, 31 juli 1780.

COPYRIGHT!

DE VOORDELEN VAN COPYRIGHT

PERSOONLIJK
CONTACT

BESTANDSCONTROLE
IS SERVICE

BIJ LEVERTIJD
DENKEN WIJ IN
UREN, NIET DAGEN

U BETAALT
NIET VOORAF

PROEFAFDruk?
GEEN PROBLEEM

SPOEDKLUS?
GEEN EXTRA KOSTEN

GRATIS BEZORGEN

EN TOCH ZIJN WE
HEEL VOORDELIG!

DOCUMENTEN VIA INTERNET BESTELLEN?
HET KAN, MAAR HET HOEFT GELUKKIG NIET!

WWW.COPYRIGHT.NL

Zeeman Caspar Harmanni Nagel (Veendam 1803-Málaga 1858)

Begraven in Málaga in het heilige veld

Henk Werk, IJmuiden

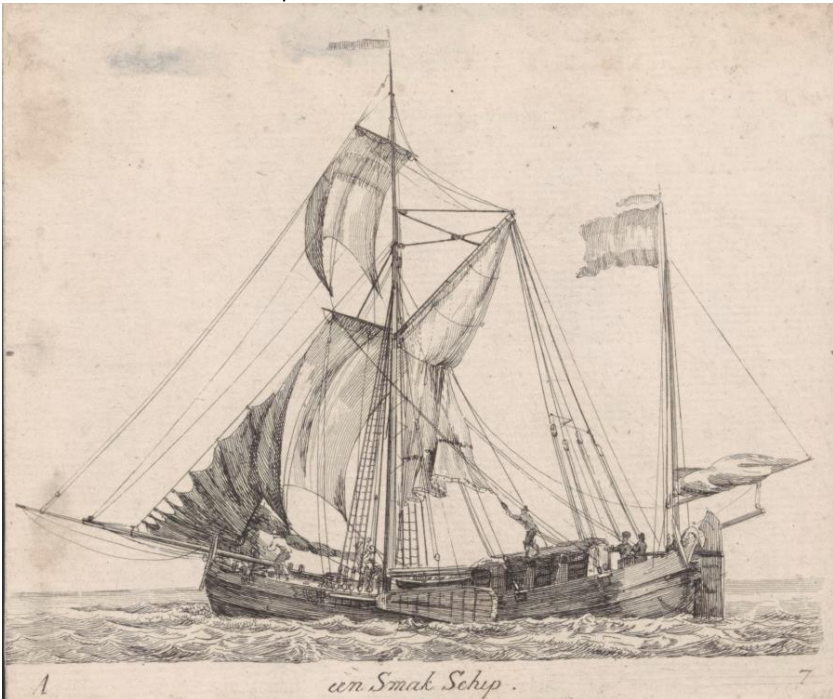
Inleiding

Vroeger waren de schepen van hout en de mannen van staal. Een gevleugelde uitdrukking om aan te geven dat zeelieden opgewassen waren tegen het zware fysieke leven aan boord van zeilende vrachtschepen. Zeeman was bovenal een risicovol beroep. Velen vonden een zeemansgraf omdat ze op volle zee over boord sloegen of dat hun schip tijdens een storm met man en muis in de golven verdween of te pletter sloeg op een rotsige kust. Soms kwamen zeelieden er met kleerscheuren vanaf als hun schip vastliep op een vlak voor de kust liggende zandbank en gered werden of zichzelf in veiligheid konden brengen.

Andere buitenvaarders, zoals zeelieden ook wel werden genoemd, zoals stuurman Caspar Harmanni (Kaspar Harms) Nagel, overleden in een buitenlandse haven.

Smak "Vrouw Anna"

Caspar, één meter en 72 centimeters lang, bruine ogen, bruin haar en bruine wenkbrauwen, begon tegen een gage van zestien gulden per maand als kok op de "Vrouw Anna" om vervolgens als vast bemanningslid via matroos op te klimmen tot stuurman. Op 28 februari 1828 monsterde Caspar, bijna 25 jaar oud en getrouwd, tegen een gage van 30 gulden per maand voor de laatste keer aan op de "Vrouw Anna".

De smak "Vrouw Anna" werd door de Muntendammer scheepsbouwer Harm Derks in opdracht van Caspar's vader Harmannus Joannes (Harm Jans) Nagel gebouwd. Vanaf 31 december 1805, toen de smak van stapel liep, voerde Harm Jans Nagel tevens het gezag. Onderweg van Termunterzijl naar Kragerø in Noorwegen strandde de "Vrouw Anna" op 3 september 1833 aan de westkust van Denemarken op het strand van Rysenstein. 'Doch het volk gered', meldde de Leydsche courant ruim een maand later op 11 oktober. Mogelijk stond Caspar's jongere broer Jan aan het roer, die evenals hun jongste broer Hendrik steevast aan boord van de "Vrouw Anna" stapte.

Harm Jans Nagel, 'oud-schipper', overleed op 71-jarige leeftijd op 24 oktober 1843 te Oosterdiep (Veendam). Ongehuwde zonen Jan en Hendrik gingen hem voor. Zeeman Jan overleed in 1842 op 37-jarige leeftijd te Veendam. Eerder dat jaar verongelukte Hendrik op 26-jarige leeftijd op volle zee. Hij diende als matroos op de kof "Adolph Fredrik" en onderweg van Suriname naar Amsterdam sloeg Hendrik 's morgens om negen uur op 13 januari over boord.

Zwart gat

Na tien jaar varend onder het gezag van zijn vader duikt Caspar twee keer op als kapitein Kasper H. Nagel: in 1829 monsterde hij aan op de "Johanna Elisabeth" en in 1832 op de "Jonge Hermannus". Hoe zijn carrière tussen 1833 en 1845 verliep, is duister. In de databank van het Noordelijk Scheepvaartmuseum komen namelijk geen monsterrollen voor waarop zijn naam staat vermeld. Dat heeft mogelijk te maken met de tijdelijke verhuizing van Veendam naar Muiden. Het gezin bestaat dan uit Caspar, zijn vrouw Joanna Harmani Holthuis, dochters Henderika en Johanna en zoon Hermannus Eustatius. In Muiden komen zonen Phocas Kasper (1836) en dochter Elisabeth Christina (1840) ter wereld.

Terug in Veendam

Eenmaal teruggekeerd monsterde stuurman Kasper Harms Nagel aan op verschillende schepen: smak "Johanna Gebina" (1845), tjalk "Arendina" (1849), kof "Margiena Geziena" (1850) en schoener "Stad Haarlem" (1851). De laatste monsterrol met zijn naam is gedateerd op 28 augustus 1854. Zeven bemanningsleden monsterden aan om uit te varen met de in 1853 te water gelaten galjoot "Pieter Bentum":

Schaap, Willem Jacobs, schipper, gage: niet vermeld, woonplaats: Veendam, 32 jaar, tevens eigenaar;

Dik, Jan Jans, stuurman, 34 gulden per maand, Groningen, leeftijd: niet vermeld;

Nagel, Kasper Harms, stuurman, 34 gulden per maand, Veendam, 50 jaar;

Takes, Justinus, matroos, 20 gulden per maand, Warffum, 20 jaar;

Kooi, Jan, lichtmatroos, 13 gulden per maand, Groningen, 20 jaar;

Hoppinga Houwerzijl, Jelte, kok, 12 gulden per maand, Groningen, 18 jaar en

Schaap, Jan A., kajuitwachter, gage: niet vermeld, Veendam, 15 jaar.

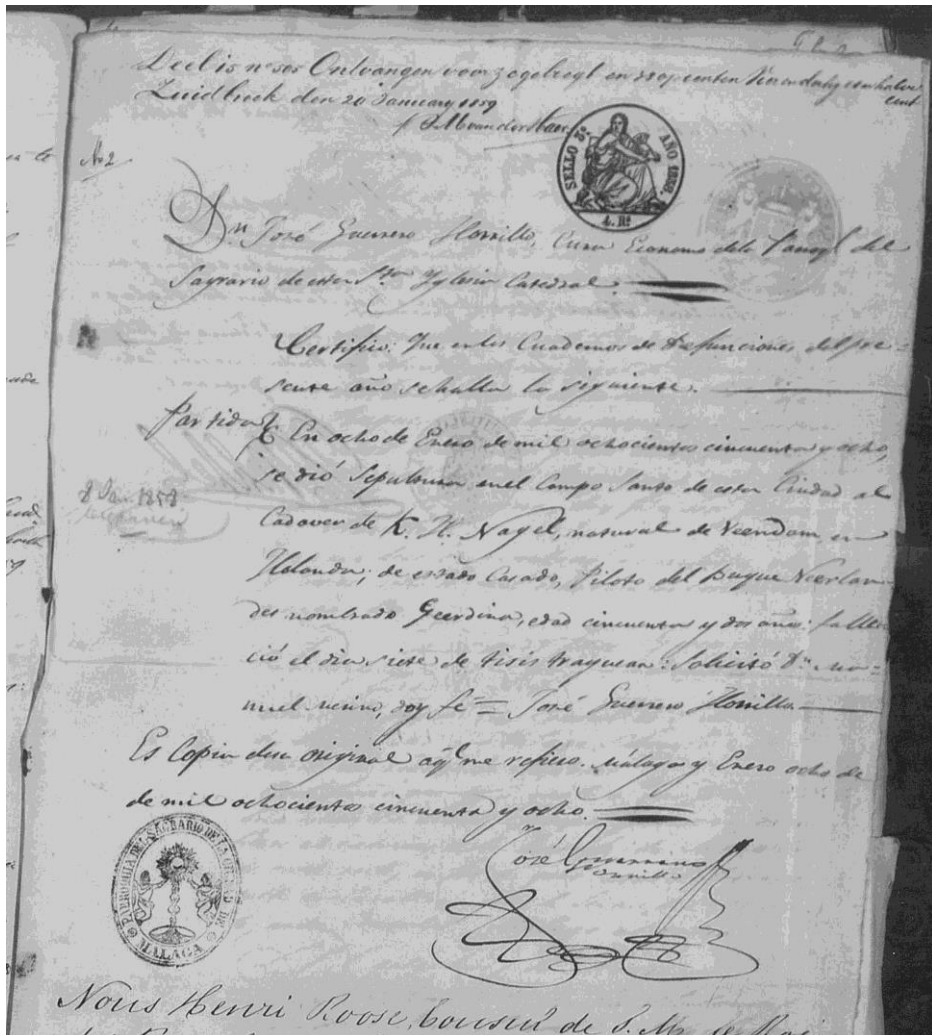
Laatste reis

Op 54-jarige leeftijd begint Caspar in 1857 aan zijn laatste zeereis, hij staat dan aan het roer van galjoot "Geerdina". Kapitein-eigenaar is plaatsgenoot Harm Jans Nieboer die eveneens de opdracht tot de bouw heeft gegeven. De nagelnieuwe galjoot zeilt op 7 november 1857 de haven van Zoltkamp [Zoutkamp] uit, 'op avontuur' zoals de Rotterdamsche courant van 12 november bericht. Volgens de Nieuw Amsterdamsch handels- en effectenblad van 16 januari

1858 loopt de "Geerdina" op 25 december Málaga binnen. Twee weken later overlijdt Caspar Harmanni Nagel aldaar op 7 januari 1858 aan tracheïtis (ontsteking aan de luchtpijp). De volgende dag wordt de onfortuinlijke zeeman begraven in het heilige veld in Málaga. Onbekend is wanneer, met welke bestemming en met wie aan het roer de "Geerdina" de haven van Málaga verlaat.

Verklaring van overlijden

Op 6 februari 1859 werd door de ambtenaar van de burgerlijke stand van Veendam ter overschrijving ontvangen een Spaanstalige verklaring die als supplement achterin is opgenomen in het overlijdensregister.

Don José Guerrero Horrillo, priester van de Engel van de Tabernakel van deze heilige kathedraal-kerk.

Ik verklaar dat in de overlijdensregisters van dit jaar het volgende register wordt gevonden:

Op 8 januari 1858 werd het lijk van K. H. Nagel begraven in het heilige veld van deze stad, afkomstig uit Veendam, Nederland, gehuwd, stuurman van het Nederlandse schip genaamd Geerdina, leeftijd 52 jaar; hij stierf op de dag 7 [januari] aan tracheitis. Verklaarde Manuel Mesina, bevestig ik. -José Guerrero Horrillo-

Het is een kopie van het origineel waarnaar ik verwijs, Málaga, 8 januari 1858.
[Vertaling Elena Weggen]

Genealogie

Caspar Harmanni Nagel, gedoopt (RK) Veendam 30 maart 1803, overleden Málaga 7 januari 1858, aldaar begraven 8 januari 1858, kok, matroos, stuurman, schipper, zeeman, kapitein, zoon van Harmannus Joannes Nagel, kapitein-eigenaar smak "Vrouw Anna" (1805-1833), schipper (in de buitenvaart), zeeman (kleine kustvaart), kapitein-eigenaar kof "Broederlijke Liefde" (1834-1839), en Anna Kaspars Uil, schippersche, trouwde Muntendam 8 december 1825 Joanna Harmani Holthuis, gedoopt Muntendam 6 januari 1797, overleden Hoorn 8 september 1868, dochter van Hermani Derks Holthuis, scheepstimmerbaas, en Henrica Fockes van der Werf.

Uit dit huwelijk:

1. Harmannus Nagel, geboren Veendam 2 augustus 1827, overleden Veendam 20 april 1829.
2. Henderika Nagel, geboren Veendam 21 september 1828, overleden Groningen 9 mei 1915, naaister, trouwde Veendam 25 mei 1859 Henderikus Bulder, geboren Wildervank 11 september 1828, overleden Achterdiep (Sappemeer) 3 november 1891, timmermans knecht, timmerman, zoon van Johannes Harms Bulder, timmerman, en Tekla Geerts Visscher.
3. Johanna Nagel, geboren Veendam 24 oktober 1830, overleden 's-Gravenhage 22 september 1911, hoedenmaakster, trouwde Amsterdam 27 december 1867 Theodorus Jakobus Verheijen, geboren Zwolle 6 maart 1842, overleden 's-Gravenhage 16 februari 1915, bakkersknecht, bakker, zoon van Jacobus Verheijen, bakker, en Willemina Cornelia van Crimpen.
4. Harmannus Eustatius Nagel, geboren Veendam 20 januari 1833, overleden Abcoude-Proostdij 27 oktober 1901, zeeman, schipper, zeekapitein, trouwde Veendam 7 februari 1859 Alida Maria Wilmink, dochter van Geert Berends Wilmink, smid, en Harmanna Harmannus Heers.
5. Phocas Kasper Nagel, geboren Muiden 19 april 1836, overleden Oosterdiep (Veendam) 22 augustus 1854, timmerknecht.
6. Elisabeth Christina Nagel, geboren Muiden 5 september 1840, overleden Deventer 3 juni 1895, hoedenmaakster, trouwde Amsterdam 6 mei 1874 Wilhelmus Johannes Verheijen, geboren Zwolle 9 december 1833, overleden Deventer 2 mei 1903, bakker, zoon van Jacobus Verheijen, bakker, en Willemina Cornelia van Crimpen.

Bronnen:

- Smak Schip, kopergravure (1786-1789), maker Gerrit Groenewegen (1754-1826), collectie Zuiderzeemuseum, Enkhuizen.
- Monsterrollen, Noordelijk Scheepvaartmuseum, zoeken op Familienaam, Scheepsnaam en Woonplaats, www.noordelijkscheepvaartmuseum.nl
- Stichting Maritiem-Historische Databank, o.a. zoeken op Schip, Rederij, Scheepswerf en Gezagvoerder, www.marhisdata.nl
- Delpher, Zoeken in kranten in de 17e, 18e, 19e en 20e eeuw, www.delpher.nl/nl/kranten
- Piet's Scheepsindex, Nederlandse koopvaardijsschepen, hun kapiteins en eigenaren, vooral in de 19e eeuw, www.scheepsindex.nl

Geweld tegen hulpverleners, een verwarde persoon of een echtelijke ruzie?

Martha Kist, Leeuwarden, kist.martha@gmail.com

Bij mijn onderzoek naar de Waalse familie Renaud uit Leeuwarden kwam ik in de Groninger Archieven een bijzonder verhaal tegen. In 1779 werd de arts Renaud slachtoffer van belediging en vernieling van zijn woning. Was dit een geval van geweld tegen een hulpverlener? Dat was de eerste gedachte die bij me opkwam toen ik het dossier las, maar misschien was er iets heel anders aan de hand.

Dokter Renaud doet daags na het voorval aangifte bij de wedman, de assistent van de rechter. Deze heeft meteen getuigenverklaringen opgenomen. Verschillende getuigen hebben verklaard wat er volgens hen op die bewuste middag is gebeurd, opgesomd in een feitelijk relaas. Als we de getuigenissen, die elkaar grotendeels ondersteunen, samenvoegen dan komt daaruit de volgende toedracht naar voren.

Op vrijdagmiddag 10 september 1779 is mevrouw Aletta Maria Renaud, geboren Sluijterman, bezig in de keuken van haar woning in Scheemda. Haar echtgenoot, Godewijn Louis Renaud, dokter van beroep, is ook thuis. Ze hebben bezoek van Gerrit Egbert Dikkers, die eveneens in Scheemda woont.

Tussen 13 en 14 uur hoort Aletta Maria lawaai en ze treft haar man aan op de stoep bij de voordeur, met een stok in de hand. Hij roept tegen iemand: *'Kom hier, ik kan u zo niet verstaan'*. Mevrouw Renaud herkent de stem van Hillechien Edses, de echtgenote van hun bezoeker. Zij staat bij het huis van de buurman te schreeuwen: *'Tevenzuiger, hoerenhond, Satanskind, bliksemskind'*. De doktersvrouw loopt ook naar buiten en ziet Hillechien voor de pastorie haar opgeheven vuist tegen de Renauds staan schudden. Daarop verdwijnt ze uit zicht bij de kerktoeren, die los staat naast het kerkgebouw.

Hiermee loopt het eerste bedrijf van het voorval af, het echtpaar gaat weer naar binnen en zet zich aan het middagmaal.

's Middags moet dokter Renaud naar Westerlee, maar het bezoek blijft nog even. Hillechien Dikkers komt tussen 17 en 18 uur terug en staat weer te schreeuwen voor het huis. Ze tikt tegen het venster en schopt tegen de voordeur. De situatie escaleert als Hillechien een ruit in het Engelse raam¹ aan de voorkant van het huis inslaat. Ze verwondt zichzelf aan het glas en

steekt haar bebloede hand naar binnen. Ze forceert de blinden zodat de ijeren roede achter de blinden helemaal krom gebogen wordt. De burens komen op het lawaai af, overbuurvrouw Margrietie Addens ziet dat Hillechien haar hoofd door het gebroken glas wil steken en vervolgens ook haar neus openhaalt zodat het bloed langs haar mond loopt.

Hillechien is helemaal over de rooie. Ze blijft bonzen en schoppen tegen de voordeur, maar die is vergrendeld en zit op het nachtslot. Uiteindelijk vliegt de deur open, de krammen springen door het geweld uit het slot en de grendel. Het kozijn is behoorlijk beschadigd en de kalk is van de muren afgebroken.

Gerrit Egbert Dikkers gaat de vloekende en scheldende Hillechien door de opengesprongen deur achterna, de doktersvrouw blijft geschrokken achter in haar woning. Buurman Reurt Gerkes ziet dat Dikkers zijn vrouw achtervolgt en een paar trappen tegen haar achterwerk geeft. Margrietie Addens beweert dat het echtpaar achterom bij haar in huis komt. Wat Hillechien toen riep heeft ze niet verstaan. Het stel verdwijnt achter de kerk bij de hoek van de Oosterstraat.

Wat ik mis in de getuigenissen, zijn de achtergronden en de motieven. Waarom is de situatie zo uit de hand gelopen? Hillechien Edzkes had het misschien niet in eerste instantie op de dokter voorzien, mogelijk was er sprake van een echtelijke ruzie. Toen ze de eerste keer bij de dokterswoning kwam, schold ze beide mannen uit. Wie ze bij de tweede confrontatie uitschold en wat ze toen zei, heeft niemand kunnen verstaan, wat vreemd is als iemand luid staat te roepen. Zou Hillechien dronken zijn geweest en daardoor onverstaaanbaar? De getuigen reppen hier niet over. Of zou Hillechien mogelijk psychische problemen hebben gehad en 'een verwarde persoon' zijn geweest, zoals zulke mensen tegenwoordig worden aangeduid? We hebben geen informatie die nader licht kan werpen op haar motieven.

Dokter Renaud verklaart in zijn aangifte dat Hillechien om 13 uur tegen de ruiten heeft getikt en zowel haar man als de dokter heeft uitgescholden. Hij eist vergoeding van de schade, en het gedrag van mevrouw Dikkers moet 'gecorrigeerd' worden. Ook mag ze nooit weer op zijn huis of terrein komen. De zaak wordt aanhangig gemaakt bij de rechtbank. Renaud heeft de schade meteen de dag na het voorval laten repareren, de facturen stuurt hij ter informatie op 16 september naar de drost.

Buurvrouw Margrietie Addens beweert dat Dikkers na de achtervolging van zijn vrouw bij haar aan huis een glas water had gevraagd. Nadat hij dit had opgedronken, was hij teruggekeerd naar het huis van dokter Renaud. Zou Dikkers geprobeerd hebben de zaak te sussen? Hij schrijft een brief naar de drost, hij heeft 'geruchtswijze gehoord' dat zijn vrouw de dokterswoning heeft vernield. Zou de drost de zaak willen seponeren, zodat Dikkers het zelf kan oplossen, is zijn voorstel. Je moet maar durven.

Beide echtelieden worden uiteindelijk gecorrigeerd, Dikkers voor het toedienen van de trappen tegen het achterwerk van zijn vrouw, en Hillegien Edzkes voor de vernieling. Zo keert de rust in Scheemda terug.

Twee en een half jaar later wordt Hillechien Edzkes in Scheemda begraven, 46 jaar oud. In 1759 is ze in Eexta met Gerrit Egbert Dikkers getrouwd. Dikkers is paardenhandelaar van beroep en afkomstig uit Rijssen in Overijssel. Zijn broers zijn ook paardenhandelaar en werken zich op tot schout en burgemeester van de gemeente Rijssen.

Ook Godewijn Louis Renaud overlijdt vrij kort na het incident, namelijk in november 1783, nog maar 42 jaar oud, zonder kinderen na te laten.

Ik heb nog even in me om laten gaan of Aletta Maria en Gerrit Egbert mogelijk een buitenechtelijke relatie hadden, omdat Dikkers op die bewuste vrijdag in 1779 lange tijd in huis achterbleef toen Renaud al was vertrokken, met de deur op het nachtslot. Als dat zo geweest is, dan heeft hun verhouding in elk geval niet tot een huwelijk geleid toen hun beider echtgenoten overleden waren. Na het overlijden van zijn vrouw verkoopt Dikkers zijn bezit in Scheemda, maar hij blijft wel in het Oldambt wonen.

De weduwe Renaud verkoopt in 1785 *'haar moderne betimmerde Behuizinge met 4 kamers, waarvan 3 behangen, groote Schuur met 2 keukens, Stallen voor Paarden en Beesten, met twee groote hoven daar agter, alles staande en gelegen in de Scheemda by 't Kerkhof aan de Straat'*, aldus de Groninger krant van 16 augustus 1785. Waarschijnlijk is ze naar Amsterdam vertrokken, want daar heb ik haar in 1806 teruggevonden als getuige bij de doop van een meisje dat als voornamen Aletta Maria kreeg.

Gezinsstaat Renaud-Sluijterman

Godewijn Louis Renaud, geboren op 6 maart 1741 in Leeuwarden, gedoopt op 12 maart 1741 in Leeuwarden in de Waalse kerk, arts, overleden op 30 november 1783 in Scheemda, zoon van Jean Leonard Renaud en Hester Fleury. Hij ging op 21 februari 1766 in Leeuwarden in ondertrouw, trouwde in maart 1766 in Leeuwarden in de Waalse kerk met Aletta Maria Sluijterman, gedoopt op 3 oktober 1745 in Leeuwarden, overleden na 9 juli 1806, dochter van Bernardus Sluijterman en Johanna Christina Wiersma.

Uit dit huwelijk geen nageslacht.

Gezinsstaat Dikkers-Edzkes

Gerrit Egbert Dikkers, gedoopt op 7 april 1737 te Rijssen (Ov.), paardenhandelaar, overleden in 1803, zoon van Jan Dikkers en Derkje Hermelink.

In het archief van Huis Weleveld is bewaard gebleven een abolitie, afgegeven door stadhouder Willem V, om Gerrit Egbert Dikkers, als paardenhandelaar te Groningen vertoevend en daar in politieke rellen verzeild geraakt, een vernederende straf te besparen, hem opgelegd door de drost der beide Oldambten in 1789.

Hij trouwde op 4 februari 1759 in Eexta met Hillechien Edzkes, geboren op 28 aug. 1735 in Eexta, gedoopt op 4 sept. 1735 in Eexta, overleden op 15 maart 1782 in Scheemda, begraven in Scheemda, dochter van Edzko Jans en Grietje Bauwes.

Uit dit huwelijk:

1. Jan Dikkers, geboren op 7 juni 1765 in Eexta, gedoopt op 16 juni 1765 in Eexta, procureur van de rechtbank van eerste aanleg te Almelo, *'dood bevonden'* op 23 juni 1816 in Azelo (Stad Delden). Hij trouwde (1) op 18 december 1792 in Den Ham met Johanna Elisabeth Brouwer, gedoopt op 29 september 1765 in Den Ham, overleden voor 1795. Hij trouwde (2) op 6 mei 1795 in Den Ham met Janna Vasters, geboren in 1773 in Markelo, overleden op 4 maart 1852 in Den Ham.

Op 23 juni 1816 wordt in een waterplas bij de Braamshaarkamp in Azelo het levenloze lichaam gevonden van mr. Jan Dikkers, procureur te Almelo. Mr. Dikkers blijkt vermoord te zijn. Al snel worden twee verdachten opgepakt: Gerrit Jan Pieperiet, een timmerman uit Delden, en zijn vriend Gerrit Roessingh. Pieperiet was eerder dat jaar failliet verklaard. Mr. Dikkers was belast met de verkoop van zijn failliete boedel.

De veroordeling van Pieperiet is gebaseerd op een verklaring van Roessingh. Beide mannen zeiden eerst dat ze niets van de moord wisten. Pas toen Pieperiet al ter dood veroordeeld was, zei hij dat Jan Dikkers door zijn vriend was vermoord. Pieperiet deed een gratieverzoek, maar dat is nooit bij koning Willem I aangekomen. In november 1817 wordt hij in hoger beroep tot de doodstraf veroordeeld. Op 3 maart 1818 wordt Pieperiet in Almelo opgehangen. Het betreft het laatste doodvonnis dat in Almelo werd uitgevoerd.

Bronnen:

- Groninger Archieven. Toegang 731, Gerechten in het Oldambt 1596-1811, inv. nr. 5928.
- Advertenties in de Groninger Courant 12 april 1782, 10 december 1784 en 16 augustus 1785.
- Historisch Centrum Overijssel. Toegang 0227.1.1, Huis Weleveld bij Borne en familie Dikkers.
- Stadsarchief Amsterdam. Doopboek Nieuwe Kerk 9 juli 1806, Aletta Maria Basset.
- Genealogie van Kreijkes, van de Maat, van der Kolk en Veldhuis op <https://www.genealogieonline.nl/geneologie-kreijkes/18252.php>.
- Almelo Gezinsreconstructies 1600-1850 op <http://dutchgenie.net/almelo/almelo-d-o/p27822.htm>.

Noten:

- 1- Dit is een raam met een vast gedeelte en (meestal) onder een gedeelte dat omhoog geschoven kan worden, vaak met een touw en katrol weggewerkt in de zijstijlen.

De weg kwijt in Groningen - uit het requestboek, in het Dolhuis (1700-1735)

Antonia Veldhuis, Veenwouden

In de requestboeken van stad Groningen komen allerlei soorten verzoeken voor. Dat loopt van een verzoek om teruggave van (een deel van) de huur, tot het bevel van het maken van een inventaris. Ook plaatsing in een Dolhuis, verzoeken om examen te mogen doen, verzoek om autorisatie van een huwelijkscontract, het willen tentoonstellen van een bijzonder mens of dier en het vragen om een toelage omdat men arm is komen voorbij. Kortom: het leest als een spannend boek. Uit deze boeken noteerde ik lang geleden de tussen 1700 en 1735 overleden personen. Dit is een artikel-in-wording. Naast de overledenen noteerde ik ook mensen die tijdelijk (?) de weg kwijt waren. Misschien ziet u een voorouder die u (even?) miste. Wilt u iets controleren, dan kan dat via de website www.groningerarchieven.nl. Genoemde requestboeken zijn te vinden in toegang 1605, Stadsbestuur van Groningen 1594-1816, de nummers 579 tot en met 597. Zoek op de website het toegangsnummer en het inventarisnummer op en u krijgt de scans van de boeken. Vaak staat daar net even iets meer dan ik noteerde. Blader ze dus zelf ook eens door, er gaat een wereld voor u open. Een deel van de boeken is getranscribeerd (vertaald). Mogelijk komt een door mij genoemde persoon later nog eens voor en ik kan er een (paar) gemist hebben. Soms werden bovengenoemde mensen bij particulieren ondergebracht (zie mijn artikel in Gruoninga 2012 blz. 187 en volgend 'Met eene krankzinnigheid bezogt, Comptoirbode Wolter Geerts Smit'), in andere gevallen kwamen ze in het gasthuis, tuchthuis of Dolhuis. Moge dit artikel een inspiratiebron voor u zijn.

Fragment van de poort (bovenstuk) van het Anthony Gasthuis, met toestemming van beeldbankgroningen.nl.

Van de website [Wikipedia](https://nl.wikipedia.org/wiki/Dolhuis) haalde ik: 'Een Dolhuis of gekkenhuis was in vroegere tijden een inrichting voor opvang van geesteszieken. In de 15e eeuw ontstond door toenemende groei van de steden de behoefte de stadsbewoners te beschermen tegen gevaarlijke en onrustige mensen (geesteszieken, krankzinnigen). Het begrip krankzinnigheid werd daarbij overigens ruim genomen: alles wat buiten de gangbare (dat wil zeggen: 'wenselijke') omgangsvormen viel, werd al snel beschouwd als 'krankzinnig': geesteszieken, lijdens aan epilepsie, zwakzinnigen, mensen die asociaal gedrag vertoonden, oproerkraaiers, verslaafden, dementerenden, enz.'

Een hele 'mooie' die ik tegenkwam:

De voogden van het Anthony Gasthuis in Groningen (stad) doen op 18 december 1722 twee verzoeken ten behoeve van een paar bij hen ondergebrachte personen. Het ene gaat over een helaas niet met naam genoemde krankzinnige manspersoon die 'geen kleederen willende an sijn lighaam hebben, geheel naakt is, waar door in de anstaande winter konde soude konnen vergaan angesien geen vijf, tot sijn verwarminge in de camer durven brengen'. Ze verzoeken om voor de man zijn commoditeit (gerief) een kachel voor hem te mogen maken.

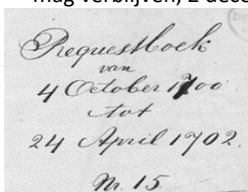
Tekst uit het requestboek over de onbekende man op 18 december 1722.

Personen die het 'in de hersenen zijn geslagen', 'in de hersenen gekrenkt zijn', 'in hun verstand gekrenkt', 'van sinnen beroofd zijn' en anderen waarmee het (tijdelijk even) niet goed ging.

1. **Peter Hiddens** is het ¾ jaar geleden zo erg in de hersenen geslagen zodat zijn moeder, de weduwe van Edo Jans, hem niet meer thuis kan hebben. Ze zoekt een ander 'bequame' plaats voor hem. Burgemeesters en Raad plaatsen Peter bij de stadsgeweldige tot hij elders geplaatst kan worden, 14 juni 1702.
2. **Jan Sickens** is de onnozele innocente broer van Roelff Bregenbeeck, 11 december 1702.
3. **Jan Eilders Haack*** is geheel 'sinneloos' en buiten verstand geraakt. Door het plegen van verscheidene lelijkheden brengt hij zichzelf en andere bewoners van het Anthony Gasthuis in groot gevaar. Daarom verzoekt het convent toe te staan om hem in het Dolhuis van genoemd huis te mogen zetten, dit wordt toegestaan, 30 mei 1709.
4. **Lammert Busz** verkeert in een bedroefde staat van krankzinnigheid, 'soo dat niet wel konde werden bewaart'. Tenzij hij, is het verzoek van zijn echtgenote, op een bovenkamer mag worden gehouden. Ze krijgt hiervoor toestemming, 1 juni 1711.
5. **Janneke Smits**, de weduwe van William Kuen, is in haar 'sinnen gekrenkt'. Oom luitenant Christiaan Pauly wil dat ze in het Anthony Gasthuis wordt opgenomen totdat ze beter is, 7 september 1716.
Op 17 september zit Janneke in het gasthuis, ze heeft drie kinderen. Pauly wil de jongste wel hebben, de oudste twee moeten maar naar het burgerweeshuis.
Op 8 oktober 1716 is de situatie aanmerkelijk verbeterd, ze heeft zich goed gedragen. Ze kan wel weer in de maatschappij, wel moet ze dan geld krijgen voor onderhoud. De vrijlating is waarschijnlijk niet doorgestaan, of de situatie is later weer verslechterd, want op 8 januari 1720 verwijst men naar de apostille van 9 november 1716 waarin is toegestaan dat zij wegens haar 'quaadt leven en wandel' in het provinciale tuchthuis zal worden gebracht. De grote beloften van beterschap zijn uitgebleven, ze stelt zich nog erger aan als voor die tijd. Remonstranten verzoeken dat Janneke in het tuchthuis mag worden gebracht, om daar met haar handenarbeid de kost te verdienen'. De Raad keurt dit goed, mits dat zulks niet geschied op hun kosten. In het boek van de Cipier van het Tuchthuis (toegang 2007 inv.nr. 8) lezen we dat ze op 8 januari 1720 op verzoek van haar vrienden is binnengebracht. Op 26 november 1720 wordt ze weer uit haar detentie ontslagen.
6. **Carst Carstens[#]**, zat op de Poelepoort omdat hij last had van 'quaadaardigheid of sinneloosheit'. Hij was met een schip naar West Indië gezonden, dit is vergaan, Carst is teruggekomen. Hij zou zich in Amsterdam ophouden en als 'sinneloos mensch' bij de straat lopen. Echtgenote is bang dat hij hier terugkomt en wil dat hij in een of ander verbeterhuis wordt geplaatst, 17 september 1713.
7. **Jan Geerts van Wijngaerden[#]** was contrarolleur in de Nieuwe Schans, hij is 8 jaar geleden bij de stads geweldige gebracht wegens krankzinnigheid. Echtgenote Anna van Bolhard heeft nu een goed tehuis voor hem in de Nieuwe Schans gevonden. Ze kan hem dan 'handtreckeninge' doen. Verzoek overplaatsing, 19 mei 1714.
8. **Gesina Heerckens** is een tante van Eppo Heerckens. Ze is 'buiten staat geraakt', 28 september 1716.
9. **Maria Dinckelaar** is in haar 46e jaar, het is haar in de 'sinnen geslagen', haar broer Willem Danckelaar en Jan Hindrick willen dat ze naar een bewaarde plaats wordt gebracht ter voorkoming van ongemak. Ze wilde met rattenkruid haar 'naasten kinderen en koijen vergeven', 14 oktober 1709.

Ook genoemd in 1716. Ze is nu weer bij haar volle verstand, daarom verzoekt haar broer haar vrij te laten. Dit is gebeurd, 28 oktober 1716.

10. **Maria Bourdin (ook Bourdon)** is al enige jaren in haar verstand gekrenkt en is nu gans uitzinnig geworden. Haar zus Regina Bourdin verzoekt plaatsing in het Dolhuis, 20 oktober 1716.
Op 11 december is ze weer bij haar verstand, haar zus verzoekt ontslag en haar toe te staan weer naar haar woning te mogen gaan. Men gaat akkoord.
11. **Magdalena Woldringh** is nu 'simpel van verstand' geworden. Echtgenoot slager Jacob Brants zegt dat ze in haar onnozelheid, buiten zijn medeweten, goederen van Geertruit Welvaart en anderen is gaan verkwisten en 'verpangelen'. Hij wil dat tijdens zijn afwezigheid zijn nicht Maria Crans, die getrouwd is geweest met de oom van zijn vrouw Jan Middendorp, wordt geautoriseerd om Magdalena van kost en huisvesting te voorzien. Verder dat ze de weggemaakte goederen mag opsporen door middel van recht en 'oirbaarheid'. Alles op zijn kosten, 15 april 1717.
12. **Marthe Billot** is het in haar 'sinnen geslagen'. Ze wordt onderhouden door het Franse consistorium. Nu is er sprake van een lijfrentebrief, men wil daaruit geld zien, 23 november 1722.
13. **Hindrick Muijs** is door zijn vrouw in het Convent Dolhuis gezet. Zijn echtgenote krijgt een toelage van de Provincie. De voogden van het gasthuis willen derhalve van haar enige penningen tot 'bewaringe, oppassinge en verschoninge' van genoemde krankzinnige ontvangen. Ze had dit ook beloofd, 18 december 1722
14. **Lammert Jans zijn 31-jarige dochter** is in haar hersenen gekrenkt. Vader is 71 jaar, moeder 64 jaar. De ouders willen een uitkering voor haar. Ze krijgt een weekgeld van 2 gulden, 1 juli 1723.
15. **Elsien Jans** is in het Dolhuis gebracht, haar zus is Maria Pieters, 22 juni 1724.
16. **De echtgenote van Frerick Sijlman[#]** is door het drinken van sterke drank geheel 'sinneloos en quadaardig' geworden. Ze gooit met eten en heeft zelfs haar kleinste kind (oud 1 ½ jaar) twee maal in het water willen gooien. Frerick wil dat zijn vrouw in het Dolhuis wordt gezet. Hij wil er wel aan meebetalen, Burgemeesters en Raad gaan akkoord, 27 juni 1729.
17. **Annegjen Nicolaas[#]** is krankzinnig en moet, volgens de diaconen van de derde kluf, in het Dolhuis worden geplaatst. Het Antoni Gasthuis moet haar voor weekgeld opnemen, 6 februari 1730.
18. **De zus van brouwer Everwijn Wassenborgh** is krankzinnig, ze zit op de Oosterpoort, 16 februari 1732.
19. **Wolter Pieters** is het drie jaar geleden in de hersens geslagen, het wordt erger. Verzoek van zijn moeder Annigjen Barelts weduwe Pieter Harms, 16 juli 1733.
20. **Elsjen Emes[#]**, de zus van Haijo Emes is het in haar sinnen geslagen. Ze zat op zijn kosten in het Antoni Gasthuis. Haar tijd is om, maar hij zou graag hebben dat ze er de gehele winter mag verblijven, 2 december 1733.

Voorblad uit een requestboek en website waarop u de scans kunt vinden.

Aanvullende info uit andere bronnen:

Ad 1. Op 31 juli 1710 staat het verzoek van de voogden van het Anthony Gasthuis over **Pieter**. Hij is wegens krankzinnigheid een jaar of zeven geleden in hun convent opgenomen, ze kregen hiervoor geen geld. Sinds een jaar is hij 'sijn sinnen magtigh'. Hij kan wel werken. Men verzoekt hem te bevelen het convent te verlaten, waarvoor toestemming wordt verleend. Mogelijk is dit Pieter Hiddes Scheltinga, die in 1723 weer in het Anthony Gasthuis wordt opgenomen, en daar in 1742 overlijdt; deze persoon trouw 2 maal met een andere conventuale.

Ad 2. Echtelieden Frans Pott en Barbera Tjackens voor zichzelf en in kwaliteit als curator bonorum (goederen) over **Jan Sickens** en gelastigde van Roelff Bregumbeeck verkopen een stuk land, komend van wijlen Sicco Jans en diens weduwe Geesjen Bregumbeecks (Rechterlijk Archief Winschoten 19 november 1696). De doop van Roelef is in Groningen op 7 november 1675, hij is genoemd naar de grootvader van moederkant. De doop van Sicco werd nog niet gevonden.

Ad 3. Ontvangen van luitenant Campers als voormond van **Jan Eijlders Haack** 884 gulden voor zijn admisatie (toelating) in het convent volgens Raads Apostille van 2 juli 1705. Hij is op 4 november 1710 in het Dolhuis overleden (Rekening gasthuis).

Ad 5. De 7-jarige Beatrix Giljams Cuen (gedoopt op 1 oktober 1709 in Groningen in de Grote Kerk) en haar zusje Titia van 5 jaar (gedoopt Groningen 27 maart 1712 in de Martinikerk), dochters van Giljam Cuen en Janneke Smith, worden op 17 september 1716 in het Roode – of Burgerweeshuis in Groningen opgenomen. Dit staat in het boek *Roode Wezen in Groningen* van Paul Holthuis. Bij beide meisjes staat geschreven dat ze overleden zijn, bij Titia staat als datum 29 augustus 1727. De op 7 oktober 1708 in de Akerk gedoopte Sebastiaan Keun is jong overleden. 'Het jongste kind' blijkt de op 25 november 1714 gedoopte Sebastianus te zijn. Hij gaat dus naar Pauly. William Ceum (staat zo in de akte) en **Janneke Smidts** (broer is Christiaan Smit) trouwen op 14 december 1707 in Groningen, ze wonen in de Oosterstraat. Hij is voor oktober 1716 overleden.

Christiaan Pauly kom ik in mijn kwartierstaat tegen bij nummer 558: Writser Joachims. Die trouwt na het overlijden van zijn eerste eega Marrichjen Vrijmoet in 1705 met Anna Pauli, de dochter van Christiaan. Hoe zijn relatie tot het echtpaar Keun-Smidt zit moet ik nog even uitzoeken, hij was gehuwd met Annetien Martens.

Ad 9. Op 15 oktober 1716 laten de voogden van het tuchthuis aan broer Willem weten dat **Maria Dinkelaar** bij haar volle verstand is, ze kan wel ontslagen worden. Hij zegt diverse keren dat hij niet voor haar kan zorgen. Men wil het in handen van het Nedergerecht geven. Ze komt de 28e vrij.

Ad 10. Op 8 november 1720 wendt Regina zich tot de Franse diaconie omdat zij niet voor haar zus **Maria Bourdin** de kost kan verdienen. Deze diaconie heeft haar naar de Duitse diaconie verwezen. De Raad vindt dat beiden moeten bijdragen. Elk voor een bedrag van tien stuivers en een brood per week.

Ad 11. Jacob Brants en **Magdalena Woldring** trouwen (huwelijkscontract) Groningen 1 december 1713. De doop van zoontje Heere is in Groningen in de A-Kerk op 24 februari 1715, dochter Alegonda werd op 4 maart 1716 in dezelfde kerk gedoopt. Het echtpaar woonde in de Herestraat. Leed Magdalena aan postnatale depressie?

Ad 13. Al op 20 mei 1694 is er een verzoek van de voogden van het Anthony Gasthuis over **Hindrick Muis**. Die is in zijn 'sinnen geraeckt' geweest, ze willen het hok waarin hij geplaatst was wegbreken om brand te voorkomen. Men krijgt toestemming.

Ad 20. Op 8 oktober 1734 dient het verzoek van Tammo Bonninga en cons. om voor zus **Elsjen Emes** een plaats in het convent te kopen, voor zolang ze leeft. Er dient weergeld te worden betaald, requestboek 8 oktober 1734.

Misschien kunt u de hieronder genoemde personen plaatsen?

* De administratoren van het Armhuissittend Convent verzoeken om de conventualinne 'welke in haar sinnen is gekrenkt' en die een gevaar is voor anderen bij de een of andere burger te plaatsen, 9 januari 1702.

* Grietje Roelefs is rond 1665 geboren. Ze is in 1710 in het Anthony Gasthuis ingetreden. In 1731 staat dat ze wegens krankzinnigheid in het Dolhuis is geplaatst. Haar broer is Hendrik Wijringa.

Met dank aan Henk Hartog (die de met een * gemerkte personen leverde en aanvullende info gaf), Klaas Bijsterveld (idem met een #) en Ger Straatman. Sebastianus vond ik op de website van Wilma Keun.

Allem@@l digit@@l tweekentig (62)

Antonia Veldhuis, Veenwouden

Voor de enkeling die het nog niet heeft gehoord: de website van onze eigen vereniging NGV is weer www.ngv.nl. Simpel: Je denkt aan de NGV en je tikt dat in de adresbalk. Niks geen; was het nu jouw verleden, het verleden of iets anders?

Indien u geabonneerd bent op de gratis nieuwsbrief van de NGV, dan kon u dit lezen in die van juli.

Oké, het was een leuk probeerseltje (en laten we niet vergeten dat onze vereniging met ruim 6000 leden draait op vrijwilligers), maar nu doen we weer gewoon. Drie blokken: Digitale Collecties, Ledenservice en NGV Nieuws. Die alle drie voor zichzelf spreken. Ik zocht even op mijn naam, altijd aardig. Niets. *Gens Nostra* leverde ook geen treffers. Ergo: (lang) nog niet alles staat op de nieuwe site. Maar er wordt hard gewerkt aan het overzetten van de bestanden.

Heeft u mijn Column *Vanalles* gemist in *Gens Nostra* 2020 nummer 4, dan kan dat kloppen. De reden staat onder de inhoudsopgave, zoals mij geduldig werd uitgelegd. Dus: even verder lezen. De *Vanalles* staat deze keer op de website, evenals andere vaste rubrieken. Er was ruimtegebrek in het blad i.v.m. de financiën. Men zal proberen of ie de volgende keer er wel weer in kan.

Wilt u nog niet naar een museum, maar wel oude schilderijen uit de tijd van onze (verre) voorouders bekijken, dan kan dat op rijksmuseum.nl/nl/ontdek-meesterwerken. *Start met bezoek*. Een tekening bij een schilderij aanklikken geeft dit, de i geeft meer info. De pijl ernaast geeft gesproken tekst over het kunstwerk.

Toon kaart (links) geeft een plattegrond met de werken die u kunt bekijken en waar u informatie over kunt krijgen.

Zit u vrolijk een document te tikken, ziet u ineens dat er allemaal hoofdletters staan in plaats van de gewenste onderkast (kleine letters). In een vorige digitaal legde ik al eens uit hoe u dit, via *Opmaak*, in één keer kunt veranderen. Voorkomen is natuurlijk beter. Ga via het windows teken (linksonder op uw pc) naar het wielkje (instellingen), daarna naar Toegankelijkheid, Toetsenbord (links) en Wisseltoetsen gebruiken. Daar zet u het schuifje op *Aan*, waarna u voortaan een geluidje krijgt als uw pc spontaan letters wil veranderen.

Op youtube.com/watch?v=jH0vnVS5894 vindt u een filmpje over de kaart uit 1603 van Leeuwarden van de hand van Jan Sems (die van de Semslinie, voor het geval u het leuk vindt te weten: hij was o.a. gehuwd met Catharina Jans, die na zijn overlijden als Trijntje Sems trouwde met mijn kwartiernummer 7935 Jochum Bastiaan Keun/Kuen).

Al iets eerder had Groningen een vogelvluchtkaart uit die tijd. Evenals bovengenoemde kaart is die nog te koop. Hoe het maken tot stand kwam kunt u zien in de twee hieronder genoemde filmpjes.

youtube.com/watch?v=9MmaVPRmbm8 en youtube.com/watch?v=DIBDKAO4BXA. Werkt de laatste link niet, zoek dan op google op de trefwoorden historische kaart driedimensionaal.

Nu we toch aan het filmpjes kijken zijn, op vimeo.com/80214918 staat het filmpje *Baksteengeschiedenis onder het bolwerk over de Verhildersumborg* in Leens. Hans Kosmeier vertelt in 8 minuten en 22 seconden over (met name) de kelder van deze eeuwenoude borg. Zie ook verhildersum.nl. (Ook hier woonde een voorouder van me, ik bof maar. Zie illustratie, portretjes van voorouders rond spiegel).

* Het schijnt dat ik af en toe sneltoetsen indruk waardoor ik bepaalde wijzigingen doorvoer. Volgens mij heeft mijn computer gewoon een eigen wil, maar ik heb de oplossing gevonden.

Van alle begin-instellingen maakte ik met het Windows knipprogramma een schermafdruck. Doet mijn pc ineens raar, bijvoorbeeld mijn *Taakbalk* is ineens verdwenen, dan kan ik eenvoudig zien welk schuifje *aan* c.q. *uit* moet. Komt u er dan nog niet uit, dan drukt u

(open deur) gewoon even op het ? bovenin uw scherm. Of u zoekt even op google.nl, u bent ongetwijfeld niet de enige met het probleem.

* Heeft uw document of mail ineens een grotere spatie tussen de zinnen, dan is de oplossing: Ga achter de laatste regel staan en geef *Shift enter*. Zoals ex-collega Peter vroeger zei: itsesimpel!

Op cbg.nl/kennis/themas/ziekte-en-gezondheid is een artikel van Rob van Drie over de zogenaamde doodsbriefjes of overlijdensbewijzen te vinden (Artikel_doodsbriefjes_Rob_van_Drie-1.pdf). Dat zijn documenten die werden opgemaakt na het overlijden en waarop de overlijdensoorzaak staat genoteerd. Voor stad Groningen zitten ze in het Gemeentebestuur van Groningen (1), toegang 1399 (de jaren 1867 - 1916, inventarisnummers 6434-11150) en in het Gemeentebestuur van Groningen (2), toegang 1607 (de jaren 1917 - 1979, inventarisnummers 700-769). Hiervoor moet u op de Groninger Archieven zijn, ze zijn helaas niet online en nog niet alles is openbaar. Heeft u de oorzaak, dan bent u mogelijk nog niets verder, ze zijn in het Latijn. Of u kijkt even op de Lijst van doodsoorzaken (en spellingvarianten), een pdf die te downloaden is op <http://docplayer.nl/55553161-Lijst-van-doodsoorzaken-en-spellingsvarianten.html>. Ook van Leeuwarden zijn ze nog niet thuis op de pc te zien, maar op het HCL.

Van Amsterdam zijn ze, op archieff.amsterdam/inventarissen, wel via internet te zien. Het nummer van de akte is belangrijk, dat maakt het vinden gemakkelijker. Deze overlijdensoorzaken zijn te zien in het Archief van het Bureau voor Statistiek, toegang 5185 (de jaren 1854 - 1940, inventarisnummers 341-519). Dit archief doet tussen () ook aan scanning on demand.

Wilt u ook in deze rubriek, mail me dan even het adres van uw website. Liefst met een wervende omschrijving.

Nieuws van de Archieven

Teijo Doornkamp, Peize, teijodkp@ziggo.nl
Groninger Archieven, Cascadeplein 4, tel. 050-5992000;
www.groningerarchieven.nl

Het betreft een greep uit de (genealogische) werken die zich nieuw bevinden in de bibliotheek van de Groninger Archieven. U kunt deze boeken aanvragen.

32931 *Aaltje : vier generaties kinderen uit Smeerling in het Groningse Westerwolde*, Hanne Wilzing. Verhalen, gedichten en historische gegevens, samengesteld naar aanleiding van de vondst van een 18e eeuwse kasboekje in een boerderij te Smeerling. Titel ontleend aan de voorplaat van dat boekje.

32958 *Twelve days of fear in Uiteinde = Twaalf bange dagen in Uiteinde*, Gezine Geertine Wiersema-van Til, Margreet Wiersema-de Pijper, Ubbo Frederik Wiersema. Verslag van de bevrijding van Uiteinde door Canadese troepen in april 1945. Vertaling naar het Engels van een hoofdstuk uit 'Bierum in de Branding' (toeg. 1769, inv. nr. 4688). Met aanvullingen en annotaties.

Geschiedenis Literatuur Architectuur Natuur
Duitse boeken voor Duitse prijzen

Boeken over Groningen

BOEKHANDEL
GODERT WALTER

Oude Ebbingestraat 53
9712 HC Groningen

050-312 25 23
info@godertwalter.nl
www.godertwalter.nl

Boekenrubriek

Teijo Doornkamp, Groningen, teiodkp@ziggo.nl

Ook deze keer weer een aantal boeken die een raakvlak hebben met onze provincie en haar geschiedenis en die ook langs onze hobby de genealogie schuren. Misschien aan uw aandacht ontsnapt, omdat u over ver woont, kunnen zij u toch nog inspireren en verrijken. De meeste regio boeken verschijnen namelijk in de eigen regio.

Verschenen boeken

Een echte Groeneveld is onbuigzaam – Gerrit Wolters schreef een boek over zijn Groningse wortels in de familie Groeneveld. Graanboeren, veebaronnen, die later vervallen tot bittere armoe. En typisch Groningse stijfkoppigheid. Te koop voor € 29,95 bij groningerbeoken.nl.

Historische streekatlas NL – Martin Berendse en Paul Brood schreven na hun Historisch Atlas NL een boek over de achtergronden van onze streeknamen. Ze tonen de oorsprong van deze streeknamen vaak al in de Middeleeuwen via oude kaarten en documenten. Deze streeknamen zijn vaak veel sterker dan de officieel gegeven namen van nu. Ik zag hem bij Van der Velde voor € 34,95.

Groningen van boven – Koos Boertjens toont bijna 600 prachtige luchtfoto's van het Groningse landschap. Een boek om eindeloos in te bladeren en de details te bestuderen. Naast de foto's een paar verhalen over de ontwikkeling van Delfzijl en de Eemshaven. Te bestellen voor € 29,95 via www.groningenvanboven.nl.

Sloten tied – Grappige verhalen van Are Meijer voor wie het Westerkwartiers machtig is. Met mijn Oldambtse versie van het Gronings was het prima te begrijpen, maar sommige woorden moest ik wel even opzoeken. Te koop voor slechts € 7,50 bij uitgeverij Vliedorp.

De scheepssloperij in Garnwerd – Egbert Hammingh (uit de familie van café Hammingh in Garnwerd) gaf in 1993 een lezing over de scheepssloperij die zijn familie ook bezat. De presentatie is nu omgezet in een alleraardigst klein boekje dat een goed inzicht geeft in de sloperij, boeldagen en het café. Te koop voor slechts € 6,- bij uitgeverij Vliedorp.

Bestuur van de afdeling Groningen

Voorzitter en plaatsvervangende afgevaardigde

E.M. van Koldam P.J. Noël Bakerstraat 86, 9728 WD
Groningen

voorzitter-GRN@ngv.nl
06-22376299

Penningmeester, vice-voorzitter en afgevaardigde

H. Boels Stadsweg 47, 9791 KA Ten Boer

penningmeester-GRN@ngv.nl
050-3023207

Secretaris, PR en webredacteur

S. Dallinga Wilkerweg 1, 9461 CK Gieten

secretaris-GRN@ngv.nl
06-28846667

Bestuurslid en webredacteur

T.H. Doornkamp Gerbrand Bakkerstraat 70, 9713 HM
Groningen

nieuwsredacteur-GRN@ngv.nl
050-5034497

Redactie GroninGEN

K. Bijsterveld Burchtweg 7, 9771 BA Sauwerd
T.H. Doornkamp Gerbrand Bakkerstraat 70, 9713 HM
Groningen

redactie.ngv.groningen@gmail.com
050-3061570
050-5034497

Knipseldienst

M. Becker-Jager Frankrijklaan 49, 9501 RN Stadskanaal

Website NGV afdeling Groningen

www.ngv.nl

Inhoud GroninGEN

september 2020, nummer 3, jaargang 27

Voorwoord	65
Digitaal toezenden GroninGEN	66
In memoriam Harry Timmer	66
Agenda	67
Genealogisch voorstellen	68
Lidmaten-project	69
Waarom ik Van der Kaap heet	70
Nicodemus van der Linde	73
Wonderlijk	77
Zeeman Caspar Harmanni Nagel (Veendam 1803-Málaga 1858) Begraven in Málaga in het heilige veld	80
Geweld tegen hulpverleners, een verwarde persoon of een echtelijke ruzie?	84
De weg kwijt in Groningen - uit het requestboek, in het Dolhuis	87
Alle@ digit@ tweenezestig (62)	92
Nieuws van de Archieven	94
Boekenrubriek	95
Colofon	96

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen artikelen!

ISSN-nummer: 1380-7277

Indien onbestelbaar:
Redactie GroninGEN
Gerbrand Bakkerstraat 70
9713 HM Groningen

www.ontdekjouwverhaal.nl/onze-afdelingen/groningen